
This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

TAALLOEFENINGEN

VOOR

DE VOLKSSCHOOL,

DOOR

G. TIEMERSMA HZN.,

HOOPDONDERWIJZER TE WILDERVANK.

Nederlandsch-Schoolmuseum
Prinsengracht 151, bij de Prinsenstraat
AMSTERDAM

TE GRONINGEN BIJ J. B. WOLTERS, 1873.

Doc. 8564

TAALLOEFENINGEN.

3213-1

TAALOEFENINGEN

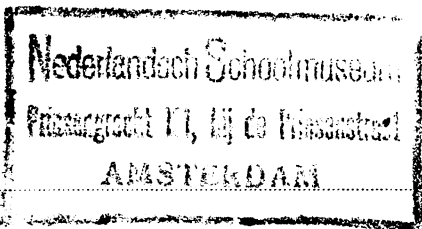
VOOR

DE VOLKSSCHOOL,

DOOR

G. TIEMERSMA HZN,

HOOFDONDERWIJZER TE WILDERVANK.

TE GRONINGEN BIJ J. B. WOLTERS, 1873.

Stoomdrukkerij van J. B. Wolters.

VOORBERICHT.

't Ligt niet in mijne bedoeling eene massa »opgaven voor stille werkzaamheden» de wereld in te zenden, maar wel: opgaven te geven, die alzijdig door den onderwijzer toegelicht en met de leerlingen besproken moeten worden.

't Doel, dat ik bij de samenstelling dezer taal oefeningen voor oogen had, is oud, n.l. dit: 't verstaan der taal en een oordeelkundig gebruik ervan, in zoover dit hare eenvoudigste vormen betreft.

Minder oud is misschien de weg, dien 'k ben ingeslagen, om dat doel te naderen.

In deze oefeningen is van 't beginsel uitgegaan, dat de onderwijzer den leerling behulpzaam moet zijn, om de taalregels op te sporen uit gegeven voorbeelden, langs analytischen weg.

De stof voor zin- en woordverklaring is grootendeels ontleend aan de meest gezochte leesboekjes voor de lagere school.

Die boekjes zijn de volgende:

1. L. Leopold: *Dauwdroppels*. 3e druk.
2. L. Leopold: *Sneeuwvlokken*. 3e druk.
3. L. Leopold: *Mosroosjes*. 7e druk.
4. L. Leopold: *Stofgoud*. 7e druk.
5. L. Leopold: *Bonte Steenen*. 4e druk.
6. M. Leopold: *Natuurgenot*. 3e druk.
7. H. W. Dijken: *Vlinders voor 't jonge volkje*. 2e druk.
8. J. J. A. Goeverneur: *Prettige deuntjes en liedjes*. 3e druk.
9. R. R. Rijkens: *De Reiziger*. 2e druk.
10. C. F. van Duijl: *Oefeningen in 't zuiver schrijven van 't Nederlandsch*.
11. A. Brontsema van Eikema: *Mijn eerste boekje*. 3e druk.
12. W. Reinkingh: *In huis en hof*.
13. K. Hofkamp: *Klokjes*. 4e druk; en
14. J. F. Schlez: *Natuurlijke leestoon*, door B. Brugsma; 10e druk; alle uitgegeven bij den uitgever dezes.

Door cijfers wijs ik het boekje en de bladzijde aan, waar de overgenomen volzinnen te vinden zijn.

Bijna algemeen wordt erkend, dat in genoemde werkjes de echte kindertoon is getroffen; — inhoud en vorm, beide zijn in overeenstemming met den leeftijd van de leerlingen der lagere school: daarom meende 'k, dáár te keur te moeten gaan.

In hoeverre uit de genoemde boekjes geschikte voorbeelden gekozen zijn, zal 't gebruik dezer oefeningen moeten leeren. Opmerkingen over een en ander zullen mij zeer aangenaam zijn.

Bij de rangschikking der oefeningen is eene geleidelijke opklimming niet uit het oog verloren.

De verschillende rededeelen: werkwoorden, zelfstandige naamwoorden enz. met hunne vormveranderingen komen spoedig na elk-

ander ter sprake; en zóó: vormverandering der zelfstnw., — vormverandering der werkwoorden, — vormverandering van zelfstnw. + vormverandering van werkw., — vormverandering der voornaamwoorden enz. en eindelijk vormverandering der verschillende reedeelen in 't zelfde stuk.

In de middelklasse worden de enkelvoudige tijden der werkw. behandeld, daarna in de hoogste klasse ook de samengestelde.

Daar, waar het leesonderricht gegeven wordt volgens »De eerste trap van het leesonderricht in aanschouwingsoefeningen door H. Bouman,» — zullen deze taal oefeningen 't best aan 't leesonderwijs aansluiten.

Verder zijn de opgaven zóó ingericht, dat er in de hoogste afdeeling der aanvangsklasse meê begonnen kan worden.

Minstens de eerste 42 opgaven acht ik daarvoor geschikt. De onderwijzer zal deze 42 gemakkelijk kunnen aanvullen en wijzigen naar den eisch zijner school.

Dan volgen er 138 opgaven voor de middelklasse en daarna 200 voor de hoogste.

Dat men de aangeduide grenzen naar plaatselijke omstandigheden kan veranderen, behoeft niet gezegd te worden.

Een paar opmerkingen nog.

Over 't al of niet gebruik maken van foutieve opgaven bestaat verschil van gevoelen. 'k Heb gemeend ze te moeten opnemen, vooral onder de opgaven voor de hoogste klasse. Dat de fouten natuurlijk, maar niet kunstig aangebracht moeten zijn, behoeft geen betoog. In deze foutieve opgaven komen fouten voor, die door kinderen werkelijk gemaakt zijn en gemaakt worden. Sedert eenige jaren heb ik nauwkeurig aanteekening gehouden van de taal- en spelfouten, welke bij de verschillende klassen van mijne school 't meest voorkwamen. Aan deze aanteekeningen zijn de foutieve opgaven ontleend.

Wegens de uitgebreidheid der opgaven voor de middel- en de hoogste klasse zal 't noodzakelijk zijn, dat de leerlingen dezer klassen ieder een boekje voor zich hebben.

Indien deze oefeningen de goedkeuring mijner collega's mogen wegdragen, dan zullen ze eerlang door andere in een tweede stukje gevolgd worden.

Dat deze taal oefeningen mogen bijdragen tot bevordering van een goed taalonderwijs op de lagere school is de wensch van den

SCHRIJVER.

WILDERVANK, 17 November 1872.

**I. Opgaven voor de hoogste afdeeling der
Aanvangsklasse.**

---

1. Noem eens 20 namen van dingen.
2. Schrijf 5 namen op van dingen, die wel in de school, maar niet in uw huis zijn.
3. Schrijf 5 namen op van dingen, die wel in uw huis, maar niet in de school zijn.
4. Schrijf 5 namen op van dingen, die in onze school en ook bij u in huis zijn.
5. Schrijf 5 namen van dingen op, die in den tuin groeien.
6. Schrijf 5 namen van dingen op, die de timmerman gebruikt, om er meê te werken.
7. Noem eens 20 dingen, die men bij den boer ziet.
8. Kunt gij wel tien dieren noemen, die grooter zijn, dan eene muis?
9. Kunt gij ook wel 10 dieren noemen, die kleiner zijn, dan een windhond?
10. Schrijf eens op: 5 namen van tuinvruchten, 5 namen van boomvruchten en 5 namen van veldvruchten.
11. Kent gij wel 10 jongens en ook wel 10 meisjes? Schrijf hunne namen nu eens op uwe lei.
12. Noem eens 12 dieren, die vier pooten, — 6 dieren, die twee pooten, en 3 dieren, die zes pooten hebben.
13. Schrijf op: 15 namen van dingen, die staan en ook 15 namen van dingen, die liggen.
14. Noem eens 10 dingen, die hangen.

15. Schrijf 5 namen op van doode dingen, die geluid kunnen geven.
16. Noem eens 5 namen van dingen, die hard, — en ook 5 namen van dingen, die week zijn.
17. Schrijf 5 namen van dingen op, die gij maar zelden ziet.
18. Kunt gij wel 30 dingen noemen, die eetbaar zijn?
19. Schrijf op: 5 namen van vogels, 5 namen van vissen, en 2 namen van dieren, die kruipen.
20. Noem eens 5 deelen van een huis, 5 deelen van een schip, 5 deelen van een wagen en 5 deelen van een molen.
21. Schrijf 10 namen op van dingen, waarin men iets bergen kan.
22. Noem mij eens 15 dingen, die men in den kruidenierswinkel koopt.
23. Schrijf op: de namen van onze geldstukken, — de namen van de dagen, — de namen van de maanden en de namen van de jaargetijden.
24. Noem eens 5 namen van dingen, die wit, — 5 namen van dingen, die zwart, — 5 namen van dingen, die groen en 5 namen van dingen, die rood zijn.
25. Schrijf de namen der kleuren op, die gij kent.
26. Noem eens 6 metalen.
27. Schrijf ook eens 6 namen op van veldbloemen.
28. Schrijf op: 5 namen van dingen, die lang en dun zijn en ook 5 namen van dingen, die kort en dik zijn.
29. Schrijf 10 namen op van dingen, die brandbaar zijn.
30. Zeg eens iets van: de deur, de pet, de tafel, het huis, den appel, het papier, den boom, de pen, de roos, het kind, de mug, de naald, de pop, de noot, den muur, den hoed, de zon, de duif, den tol, het lam, de broek, het glas, den hamer,

het land, de boter, het brood, het schip, de peer, de lamp en het paard.

31. Beantwoord, — in volzinnen, — de volgende vragen :
1. Waar ligt het kind ?	7. Wat eet het schaap ?
2. Waar loopt de koe ?	8. Wie bakt het brood ?
3. Hoe oud zijt gij ?	9. Wie zit daar in den boom ?
4. Waar staat de bloem ?	10. Waar is uwe moeder ?
5. Waar is uwe duif ?	11. Hoeveel ramen ziet gij ?
6. Waar woont uw oom ?	12. Wat doet de vogel ?
32. De man is rijk. Het paard is wit. De melk is goedkoop. Het pad is breed. De kamer is groot. De lamp is nieuw. Het kind is gezond. De jongen is lui. De emmer is vol. Het eten is heet. Het ijs is sterk. De stok is lang. Het boek is dun. De schuur is hoog. De griffel is spits. Het mes is stomp. De koe is vet. De man is oud. Zeg het tegengestelde eens.
33. Beantwoord, — in volzinnen, — de volgende vragen :
1. Hoe is de griffel ?	8. Hoe is de roos ?
2. Hoe is de appel ?	9. Hoe is de pen ?
3. Hoe is de lei ?	10. Hoe is de boom ?
4. Hoe is het mes ?	11. Hoe is de tafel ?
5. Hoe is de school ?	12. Hoe is het water ?
6. Hoe is het krijt ?	13. Hoe is de steen ?
7. Hoe is de kers ?	14. Hoe is het blad ?
34. Kunt gij de volgende volzinnen wel met drie woorden zeggen ?
1. De griffel is lang.	8. De pannekoek is rond.
2. Het zand is zwaar.	9. De toren is hoog.
3. De inkt is zwart.	10. De appel is zuur.
4. Het blad is groen.	11. De tafel is vierkant.
5. De muur is oud.	12. De lelie is geel.
6. De kan is vol.	13. Het water is helder.
7. Het boek is nieuw.	14. De bij is vlijtig.

35. Gebruik de volgende woorden bij den naam van een ding: zoete, korte, mooie, dikke, jonge, smalle, warme, goede, oude, diepe, blauwe, kromme, wijde, grijze, nauwe, ruime, beste, bruine, zachte.
36. Schrijf het tegengestelde naast de volgende woorden: ziek, blinde, rijk, groot, wijde, rijpe, mooi, lange, dun, breede, goed, warm, oude, smalle, glad, zware, volle, vlijtige, hooge, donkere, zwakke en kromme.
37. Plaats in de volgende zinnen een woord, dat zegt, waarvan die dingen gemaakt zijn.
1. Hier staat eene . . . . . kachel.
  2. Ik heb een . . . . . lepel.
  3. Zij draagt een . . . . . oorijzer.
  4. Oom koopt eene . . . . . jas.
  5. Ik schrijf met eene . . . . . pen.
  6. Dit is een . . . . . vloer.
  7. Hij speelt met . . . . . soldaten.
38. Kunt gij de volgende volzinnen wel omzetten?
1. De roos bloeit.	7. De bij steekt.
2. Slaat de klok?	8. De man werkt.
3. Het paard trekt.	9. Rekent Jan?
4. De tak breekt.	10. Klaas leest.
5. De vogel vliegt.	11. Schijnt de zon?
6. Slaapt het kind?	12. De vogel zingt.
39. Beantwoord eens de volgende vragen:
1. Waarmeê schrijft gij?	6. Waarmeê speelt gij?
2. Waarmeê eet gij?	7. Met wien speelt gij?
3. Waarmeê vaart gij?	8. Met wien eet gij?
4. Waarmeê ziet gij?	9. Met wien vaart gij?
5. Waarmeê naait moeder?	10. Met wien wandelt gij?

11. Met wien leest gij? 12. Met wien gaat gij?
40. Welke antwoorden geeft gij op de volgende vragen?
1. Waar staan de bloemen? 10. Waar is uw mes?
  2. Waar zijn de bijen? 11. Waar groeit het koren?
  3. Waar zijn de kinderen? 12. Waar staat de wagen?
  4. Waar zijn vader en 13. Waar is de hond?
moeder?
  5. Waar zijn de boeken? 14. Waar hangt de lamp?
  6. Waar zijn de vogels? 15. Waar zijn de appels?
  7. Waar zijn de paarden? 16. Waar zijn de knikkers?
  8. Waar is uwe zuster? 17. Waar komt de zon op?
  9. Waar is de boter? 18. Waar gaat de zon onder?
41. Beantwoord nu deze vragen:
1. Wanneer staat g ijop?
  2. Wanneer begint de school?
  3. Wanneer plukt men de appels?
  4. Wanneer rijdt men op schaatsen?
  5. Wanneer slaapt men?
  6. Wanneer is 't kermis in uwe woonplaats?
  7. In welke maand zijt gij jarig?
  8. Wanneer is 't St. Nicolaas?
  9. Wanneer is 't middag?
  10. Wanneer eet gij?
  12. Wanneer gaat de school uit?
  12. Wanneer speelt gij niet?
  13. Wanneer rijdt men niet op schaatsen?
42. Schrijf de volgende volzinnen zóó op, dat hetzelfde van meer dan één hond, van meer dan ééne lamp, van meer dan één schaap, van meer dan één molen, van meer dan één timmerman enz. gezegd wordt.
1. De hond blaft. 4. De timmerman zaagt.
  2. De lamp brandt. 5. Het schaap loopt.
  3. De molen maalt. 6. De roos bloeit.

7. De jongen zingt.	14. De haan kraait.
8. Het meisje naait.	15. De muis piept.
9. De mug vliegt.	16. Het takje breekt.
10. Het paard slaat.	17. De peer wordt geel.
11. Het kind slaapt.	18. De kleermaker werkt.
12. De knecht ploegt.	19. De visch zwemt.
13. Het schip zeilt.	20. Het kind schrijft.

~~~~~

II. Opgaven voor de Middelklasse.

---

43. Schrijf de volgende woorden in 't meervoud: land, paard, staart, brood, schaap, vat, huis, muis, korf, moeder, haring, flesch, musch, mensch, spoor-trein, kind, omnibus, telegram, roos, pot, poot, mat, maat.
44. Welke verandering hebben die woorden ondergaan? Schrijf nu de woorden onder elkander, die eene gelijke verandering ondergingen.
45. Kunt ge wel 20 zelfstandige naamwoorden opschrijven, die in 't meervoud op **en** eindigen?
46. Schrijf 15 zelfstandige naamwoorden op, die in 't meervoud op eene **s** eindigen.
- 47.
1. De boer zaait.	11. De bloem bloeit.
2. De schipper vaart.	12. De spoortrein staat.
3. De tuinman werkt.	13. De omnibus rijdt.
4. De bakker bakt.	14. De jas hangt.
5. Het kind speelt.	15. De koopman gaat.
6. De vogel zingt.	16. Amsterdam ligt.
7. De smid smeedt.	17. De visch zwemt.
8. De man schrijft.	18. De appel hangt.
9. De duif vliegt.	19. De jongen valt.
10. De pen ligt.	20. Het meisje zit.

Zeg er nu eens bij, waar de boer zaait, waar de schipper vaart, waar de timmerman werkt, waar de bakker bakt, waar het kind speelt enz.

48. Schrijf de volgende woorden in 't enkelvoud: braambessen, violen, paden, paarden, daken, wegen, scholen, stokjes, korven, messen, kraaien, hazen, kousen, huizen, visschen, muschjes, kooplieden, kabeljauwen, steden, lammeren, lammertjes, boterhammen, wagentjes, kinderen, zeeën, bladeren, theeën, tafels, kruisen, generaals, koeien, noten, vogelen en petten.

49. Schrijf de volgende volzinnen in 't meervoud.

1. Het paard draaft.	8. De vrouw naait.
2. De koe loopt.	9. De kast staat.
3. Het schaap geeft melk.	10. De bloem verwelkt.
4. Het kind leest.	11. Het blad valt.
5. Het meisje breidt.	12. Het glas breekt.
6. De kachel brandt.	13. De jager schiet.
7. De mug zingt.	14. Blaft de hond?

- 50.
1. De timmerman bouwt.	11. Het paard eet.
2. De boer maait.	12. Hij verkoopt.
3. Hendrik schrijft.	13. Ik vind.
4. De jongen eet.	14. Zoekt gij?
5. De smid maakt.	15. Bakt gij?
6. Mijne zuster koopt.	16. Koos vangt.
7. Mietje breekt.	17. Er valt.
8. Onze buurman ontvangt.	18. Oom leest.
9. Herman zoekt.	19. De voerman haalt.
10. De knecht draagt.	20. Eet zij? —

Zeg bij die volzinnen eens, wat de timmerman bouwt, wat de boer maait, wat de jongen eet, wat Hendrik

schrijft, wat de smid maakt, wat mijne zuster koopt enz.

51. 1. De arbeider graaft eene sloot.
2. De kleermaker maakt een vest.
3. De timmerman legt eene brug.
4. De wagenmaker maakt een rijtuig.
5. De koperslager maakt een ketel.
6. Het meisje breidt eene kous.
7. De jongen maakt een molentje.
8. Het meisje zoomt een doek.
9. De visscher vangt een snoek.
10. De voerman slaat het paard.
11. De kuiper maakt een vat.
12. De knecht haalt een paard.
13. De bedelaar ontvangt een cent.
14. Het meisje zingt een liedje.
15. De jongen vindt een ei.
16. Het paard verliest een hoefijzer.
17. De heer geeft een gulden.
18. Het meisje krijgt eene pop.
19. Het jongentje krijgt een wagentje.
20. De grijsaard gebruikt een bril.

Schrijf deze volzinnen in 't meervoud.

52. Schrijf zelfstandige naamwoorden op, die in 't meervoud eindigen op tten, dden, rren, nnen, llen, mmen, ppen, kken, ssen, bben, ffen, ggen. Van elk 2.
53. Schrijf de volgende volzinnen in 't meervoud:
  1. De molenaar maalt koren.
  2. De boer zaait haver.
  3. De vrouw verkoopt melk.
  4. De bakker gebruikt honig.
  5. Het meisje haalt zout.
  6. De moeder koopt boter.
  7. De jongen zoekt hout.
  8. Het meisje drinkt water.

9. De koopman verkoopt 11. De slager 'brengt vleesch.
rijst.
10. De smid koopt ijzer. 12. De schipper haalt meel.
54. Schrijf eens 6 zelfstandige naamwoorden op, die geen meervoudsvorm hebben.
55. Breng de volgende woorden in volzinnen: met, uit, in, op, over, bij, aan, door, achter, voor, naar, om en van.
56. Maak door volzinnen duidelijk, welk verschil in beteekenis er is tusschen: oor en hoor, aar en haar, aas en haas, aan en haan, arm en Harm, aal en haal, eer, heer en Heer, eet en heet, een en heen, oog en hoog.
57. Schrijf 10 volzinnen op, waarin gezegd wordt, wanneer en waar men iets doet.
58. Schrijf de volgende woorden op en streep daarna die door, welke verkeerd gespeld zijn: nieuwe, niewe, houde, leli, oude, lelie, zoda, soda, sooda, zoda, zuiker, suikker, suiker, zuikker, hokje, hoktje, achtien, agttien, agtien, achttien, ooiland, pentje, hooiland, leeddig, leedig, vischen, vissen, visschen, leedich, ledich, gevongen, gëhongen, zoommer, zomer, inwoonders, gestorfen, tusen, tusschen, tussen, hout, schrijfen, schrijven, brieven, briefen.
59. Maak eens vragen over de volgende dingen: hengel, griffel, tol, vlieger, cent, water, sloot, pannekoek, timmerman, boer, vleesch, winter, aardappel, emmer, kachel, slot, turf, zout, appel, suiker, goud, mes, land, vloer, vlinder, kerk, brief, soldaat, smid, boter, brood, bosch, feest, grootvader, moeder, kermis, ijs.
60. Schrijf de volgende volzinnen in 'tenke

1. De vrouwen naaien.
  2. Delammeren springen.
  3. De muizen piepen.
  4. De kinderen roepen.
  5. De molens malen.
  6. De koeien grazen.
  7. De boomen schudden.
  8. De wagens ratelen.
  9. De jongens hoepelen.
  10. De vogeltjes zingen.
  11. De kooplieden vertrekken.
  12. De paarden trekken.
  13. De bloemen bloeien.
  14. De vuren branden.
  15. De kersen rijpen.
  16. De takken buigen.
61. Van duur maakt men duurder en duurst.
Van mooi maakt men mooier en mooist.
Van klein maakt men kleiner en kleinst.
Breng deze negen woorden in volzinnen.
62. Van oud maakt men ouder en oudst.
Van lang maakt men langer en langst.
Schrijf nu eens 15 bijvoegelijke naamwoorden op, en verander ze evenzoo.
63. Van welke woorden zijn: braafst, witter, nieuwer, zoetst, zuurder en rijker gemaakt?
Breng deze woorden in volzinnen.
64. Van welke woorden zijn: staâg, leêg, boôm, blaân, paân, belaân, voêr, teêr, weêr, vermoên en raân, gemaakt?
65. Mietje speelt. Als Mietje u nu vraagt, wat zij doet, hoe zult gij haar dan antwoorden, zonder Mietjes naam te noemen.
66. Schrijf 10 volzinnen op, waarin gij tegen iemand zegt, wát hij of zij doet.
67. Herman zei: Ik kan werken. Ik kan schrijven. Ik kan loopen. Ik kan rekenen. Ik kan spelen. Ik kan drinken. Ik kan denken. Ik kan roepen. Ik kan hooren. Ik kan lezen. Ik kan slapen.
Zeg dit ook eens van den jongen, die naast Herman zit, zonder een naam te noemen.

68. Zeker meisje zei: Ik kan naaien. Ik kan breiden. Ik kan zingen. Ik kan teekenen. Ik kan vallen. Ik kan touwtjespringen. Ik kan rekenen. Ik kan bikkelen. Zeg dit ook eens van het meisje, dat naast haar zit, zonder haar bij den naam te noemen.
69. Als gij met eenige kinderen aan 't spelen zijt, en men u vraagt: Jan, wat doet gij? — hoe antwoordt gij dan?
70. Mietje zag eenige meisjes bikkelen. Ik vroeg haar: wat doen die meisjes? Zij antwoordde mij met twee woorden. Kunt gij dat ook wel doen?
71. Ik vroeg aan eenige kinderen: Eet gij? Leest gij? Praat gij? Zingt gij? Speelt gij? Naait gij? Rekent gij? Roept gij? Hoepelt gij?
Zij beantwoordden mijne vragen ook met twee woorden, kunt gij dit ook doen?
Kunt gij de vraag: Slaapt gij? wel met drie woorden beantwoorden?
72. Schrijf de volgende volzinnen in 't meervoud:
Ik pluk. Gij eet. Hij slaapt. Zij zingt.
73. Zet één woord, — maar geen naam van iemand, — voor de werkwoorden: leer, leest, meten, bakt, bakte, schrijf, schrijven, zong, roep, lezen, leest, leer, denk, valt, visch, zoeken en haal.
74. Ik zing. Ik naai. Ik roep. Ik praat. Ik schrijf. Ik hooi.
Ik sta. Ik lig. Ik zit. Ik wandel.
Zeg er eens bij hoe ik zing, hoe ik naai, hoe ik roep, hoe ik praat, hoe ik schrijf enz.
75. Schrijf de volgende zinnen in 't meervoud:
1. De naaister maakt een kleed.
  2. De vrouw snijdt brood.
  3. De smid maakt een hoefijzer.
  4. De dochter koopt een doek.
  5. De moeder roept het kind.

6. Het kind plukt eene bloem.
 7. De tuinman plant een boom.
 8. Hij vangt een vogel.
 9 .Ik roep den hond.
 10. Zij koopt boter.
 11. Moeder koopt eene bloem.
 12. De vrouw snijdt eene boterham.
 13. Het kind versnoept een cent.
76. Zeg eens, dat de volgende dingen op dit oogenblik iets doen: het paard, de klok, de boer, het vogeltje, de kat, de boom, de vrouw, de musch, de hond, het konijn, de bok en de duif.
77. Schrijf de volgende zinnen zóó op, dat hetgeen er in gezegd wordt nog gebeuren moet:
 Ik koop. Ik hoepel. Ik zoek. Ik maak. Ik schrijf. Ik eet. Ik slaap. Ik wandel. Hij leest. Hij teekent. Hij gaat. Zij vliegt. De haan kraait. De visch zwemt. Gij breidt. Gij vangt. Gij lacht. Wij spelen.
78. Schrijf de volgende volzinnen in 'tmeervoud:
1. De hond blafte.	11. De vogel vloog.
2. De man schreef.	12. De moeder zal naaien.
3. Het kind schreide.	13. De stok zal breken.
4. De muur viel.	14. Het lam huppel de.
5. Het paard draafde.	15. De ruiter reed.
6. De jongen hoepelt.	16. De jongen liep.
7. De visch zwom.	17. De arme vroeg.
8. Het paard zal slaan.	18. De man gaf.
9. De klok sloeg.	19. De matroos klom.
10. De tol bromde.	20. Hij werkte.
79. Schrijf de volgende volzinnen in 'tenkelvoud:
1. De meisjes breiden kousen.	2. De kinderen leeren lezen.

3. De vogels hebben ge- 10. De ververs verven tafels.
zongen.
4. De kinderen eten olie- 11. De ooievaars eten kikvor-
koeken. schen.
5. De jongens plukken 12. De katten vangen muizen.
appels.
6. De arbeiders zullen 13. De vogels maken nesten.
werken.
7. De jongens aten kersen. 14. Wij zullen dansen.
8. Zij lazen brieven. 15. Zij zullen schrobben.
9. De kooplieden koopen 16. De honden vangen hazen.
koeien.
80. Zeg het volgende zóó, alsof het reeds gebeurd
is :
1. Piet slaapt.	11. De jongen loopt.
2. Het paard drinkt.	12. De schipper vaart.
3. Mietje zingt.	13. De wagen rijdt.
4. De molen draait.	14. De vogel vliegt.
5. De zon schijnt.	15. De peer hangt.
6. De muurbloem bloeit.	16. De klok slaat.
7. De man schrijft.	17. Het meisje roept.
8. De bok stoot.	18. Het kind leert.
9. Moeder leest.	19. Het meisje bikkelt.
10. Het vuur brandt.	20. Oom zoekt een boek.
81. Van lezen wordt **gelezen** gevormd.
Van slapen wordt **geslapen** gevormd.
Van roepen wordt **geroepen** gevormd enz.
Schrijf nu 20 verleden deelwoorden op, die op **en** ein-
digen. Schrijf er naast, van welke werkwoorden
zij gevormd zijn.
82. Van leeren maakt men **geleerd**, — van bouwen
maakt men **gebouwd**, van draaien maakt men **gedraaid**.
Schrijf nu 10 verleden deelwoorden op, die op eene **d**

eindigen. Schrijf er ook nu weer achter, van welke werkwoorden zij gemaakt zijn.

83. Schrijf de verleden deelwoorden op van: werken, dekken, danken, pikken, denken en zoeken.
84. Hoeveel verleden deelwoorden kunt gij opschrijven, die op eene **t** eindigen?
85. Schrijf 5 verleden deelwoorden op, die op eene **d**, en ook 5, die op eene **t** eindigen, en schrijf er achter, welke medeklinker de **d** of **t** voorafgaat.
86. 't Verleden deelwoord van stelen is . . . . . ?
't Verleden deelwoord van bevelen is . . . . . ?
Schrijf eens eenige werkwoorden op, die in 't verleden deelwoord eene **o** krijgen.
87. Schrijf eens 6 werkwoorden op met eene **ij** er in en schrijf er bij, welken klinker zij in 't verleden deelwoord krijgen.
88. Schrijf 20 werkwoorden op, waarvan 't verleden deelwoord op **en** eindigt. Schrijf er achter, welken klinker 't werkwoord zelf, en welken klinker 't verleden deelwoord heeft.
89. Maak volzinnen met de volgende woorden er in: ooft en hoofd, aak en haak, eer en heer, uilen en huilen, uren en huren, eten en heeten, oog en hoog; open en hopen, aren en haren.
90. Schrijf 20 woorden op naar eigen verkiezing en naast ieder woord, een ander, dat het tegengestelde uitdrukt.
91. Schrijf de volgende volzinnen in 't meervoud:
1. De man is oud.	7. Ik ben blij.
2. Het schip is nieuw.	8. Hij was jarig.
3. De kers is rijp.	9. Ik ben moê.
4. Het schaap is vet.	10. Zij was nat.
5. Het kind is ziek.	11. De kan is vol.
6. Hij was warm.	12. Het kind was vlijtig.

13. Het meisje zat op de bank.   15. Zij gaat er uit.
14. De jas was klaar.   16. De boot stak van wal.
92. Kunt gij het volgende wel zeggen van twee of meer kersenboomen ?
- De kersenboom is pas in 't groen ,
Of hij ontvangt al gasten ,
Die weten weinig van fatsoen
En minder nog van vasten. (7 : 15.)
93. 1. Wij zijn koud.   6. De takken zijn dun.
2. Zij zijn arm.   7. De koeien waren vet.
3. De kinderen zijn vroolijk.   8. De wagens waren vol.
4. De lammeren zijn verkocht.   9. Zij zijn vertrokken.
5. De paden zijn krom.   10. Wij gaan uit visschen.
- Schrijf deze volzinnen in 'tenkelvoud.
94. Van 't woord werken maakt men het zelfstandige naamwoord werking; van zitten maakt men zitting; van ruilen maakt men ruiling.
Breng deze drie zelfstandige naamwoorden in volzinnen.
95. Schrijf 15 zelfstandige naamwoorden op, die op **ing** eindigen en zet de werkwoorden er achter, waarvan zij gevormd zijn.
96. Schrijf achter: gevangenis, ergernis, hindernis, droefenis, getuigenis, groetenis, beeltenis, verbintenis, vergiffenis, erfenis, erkentenis, begrafenis, lafenis, geschiedenis de woorden, waarvan zij gevormd zijn.
97. Schrijf woorden op, die sel, loos, baar, zaam, ig, lijk, heid, ing, achtig tot achtervoegsel hebben, van elk 2.
98. Schrijf woorden op, die ver. voor, door, bij, af

- aan, om, ont, uit, er, her tot voorvoegsel hebben, van elk 2.
99. Welke woorden kunt gij, — door gebruik te maken van een achtervoegsel, — vormen van: lang, rood, dank, eer, moed, waak, eet, vroolijk, nut, werk, goed en vrucht?
100. Welke voor- en achtervoegsels hebben de volgende woorden: verdediging, ondervinding, bekendmaking, vertelling, herkenning, begrenzing, begaanbaar, begeerlijkheid, verdrukking, bekleedsel, behulpzaam, ouderloos, goedaardig, vergrooting, genootschap, gelegenheid, vervolging, vergunning?
101. Breng de volgende volzinnen in 't meervoud:
1. Het land is groen.	5. Het kleed is nieuw.
2. De visch is gevangen.	6. Ik word ziek.
3. De flesch is ledig.	7. Ik ben koud.
4. Ik ben geroepen.	8. Het is wit.
102. 1. Moeders mesje ligt bij het broodmes.
 2. De hond bijt een hondje.
 3. De steen ligt er nog, maar 't steentje is weg.
 4. De tak hangt er nog, maar het takje heb ik.
 5. De boom is omgewaaid, maar het boompje niet.
 6. Het lampje is uit, maar de lamp brandt nog.
 Welk verschil is er tusschen een mes en een mesje, — tusschen een hond en een hondje, — tusschen een steen en een steentje, — tusschen een tak en een takje, — tusschen een boom en een boompje, — tusschen eene lamp en een lampje?
103. Schrijf de verkleinwoorden naast: boek, lat, huis, raap, taart, bed, kop, lap, kuif, roos, muur, lamp, laan, baan, mat, boom, deur, kous, doek.

104. Schrijf 10 verkleinwoorden op, die op **tje** en **5**, die op **nje** eindigen. Schrijf achter ieder woord, op welken medeklinker de stam eindigt.
105. Maak verkleinwoorden van: tol, kan, kam, kar, ster, bal, tol, man, zon, raam, naam, boom, baal, veulen, meer, peer, kool, traan, vuur, veer, roos, nap, nest en kop.
106. 1. Hoor maar dat vriendelijk vogelijjn.
 2. Zie maar dat lieflijk bloemelijjn.
 3. Het ratje heette knagelijntje.
 4. Hij zong van: »Suja kindekijn!»
 5. Zou elke ster, lief knapelijn!
 Niet eene bloem des hemels zijn?
 Wat beteekenen de woorden: vogelijjn, bloemelijjn, kindekijn, knagelijntje, gaardekijn en knapelijn?
107. 1. Een jong hondeken kan leeren springen.
 2. Een jong vogelken kan leeren zingen.
 3. Als die dieren oud zijn, gaat het niet, manneke!
 4. Het kindeken sliep.
 Welke woorden kan men voor hondeken, vogelken, manneke en kindeken in de plaats zetten?
108. Schrijf de volgende volzinnen in den volmaakt verleden tijd: De griffel valt. De vlieger stijgt. Het glas breekt. Het laken krimpt. De sneeuw smelt. De stok buigt. Het vat barst. Het tij verloopt. Het water klimt.
109. Vul het ontbrekende in :
1. Ik leer — mijne les, toen Pieter kwam.
  2. De leeuw brul—, toen hij gevoederd werd.
  3. Hij meen—, dat Jan mijn broeder was.
  4. Vader vertel— het Zaterdag, toen Oom bij ons was.
  5. Ik verdwaal — gisteren in het bosch.
  6. Hij hoor—, dat ik op de deur klop—, en toen kwam hij.

110. Vul nu de volgende volzinnen in :
1. De tuinman werk— gisteren in den tuin.
  2. Moeder stop—. kousen , toen nicht kwam.
  3. Hij fop— mij van morgen.
  4. Mijne zuster bak— pannekoeken , toen ik t'huis kwam.
  5. Het muschje pik— alles op , wat er lag.
  6. Het ijs kraak—, en— Piet lag er door.
  7. Terwijl ik naar de school ging, — ik een' blindeman.
  8. Er — Zondag veel volk in de kerk.
  9. Er — een schoorsteen van het huis , toen het stormde.
111. Hoe vult gij de volgende volzinnen in :
1. Ik zag, dat het ~~s~~hip strand—.
  2. Toen ik het glas in de vensterbank zet—, viel het om.
  3. Het vee werd gered, maar de schuur brand— heelemaal af.
  4. Eergisteren ontmoet— ik hem in de stad.
112. Schrijf 10 werkwoorden op , die in den onvolmaakt verleden tijd niet van klank veranderen.
113. Welke vormen kent gij van de werkwoorden : bouwen, roepen, maken, koken, mesten, redden, tellen, waken, smeeken, lokken, knikkeren, hoepelen?
114. Van zingen maakt men zong, — van vinden maakt men vond, — van binden maakt men bond. Schrijf 30 werkwoorden op , die in den onvolmaakt verleden tijd van klank veranderen.
115. Vul de volgende volzinnen in :
1. Jan — gisteren eene boterham.
  2. Hendrika — van morgen een liedje.
  3. De Ruiter — in zijne jeugd op den toren.
  4. Ik — van morgen een mooi boek.
  5. Hij — gisteren een glas.
  6. Zij —, toen ik vertrok.

7. De vlag — op het schip, toen het van de werf liep.
116. Verbeter de volgende volzinnen:
1. Pieter schrijfde op de lei, toen ik hem roepte.
  2. Ik zingde, toen moeder komt.
  3. Moeder leesde in den bijbel, toen ik val.
  4. Mijne griffel brook, toen zij op den vloer valt.
  5. Ik heb in de courant leesd, dat het schip vertrokken is.
117. Schrijf de volgende volzinnen in 't meervoud:
Ik at eene boterham. Hij las een' brief. Zij vergat een boek. Ik zat in den tuin. De vrouw bad om eene aalmoes. Hij mat den vloer.
118. Zitten wordt in den onvolmaakt verleden tijd?
Schrijf 5 werkwoorden op, die dezelfde klankverandering ondergaan als zitten.
119. Kunt gij ook werkwoorden opschrijven, die in den tegenwoordigen tijd eene e, en in den onvolmaakt verleden tijd eene a hebben?
120. Schrijf ook werkwoorden op, die in den tegenwoordigen tijd eene ij, en in den volmaakt verleden tijd eene e hebben; — die in den tegenwoordigen tijd eene e, en in den onvolmaakt verleden tijd eene o hebben, — die in den tegenwoordigen tijd eene i, en in den onvolmaakt verleden tijd eene e hebben, — van elk 3.
121. Hoe moet men schrijven:
Hij heeft de les geleert of geleerd?
Zij hebben de appels geplukd of geplukt?
(Waarom?)
122. Hoe moet men schrijven in den onvolmaakt verleden tijd:
verrichtte of verrichte,
spreide of spreidde,
lachte of lachte,

twistte of twiste,
 ontmoete of ontmoette,
 antwoorde of antwoordde,
 bakte of bakte,
 strande of strandde,
 kende of kendde,
 poote of pootte,
 stootte of stootte? (Waarom?)

123. Schrijf 5 werkwoorden op, die in den onvolmaakt verleden tijd **tt** krijgen, en ook 5, die in den onvolmaakt verleden tijd **dd** moeten hebben. Schrijf telkens den stam van 't werkwoord er achter.
124. Schrijf het volgende in 'tenkelvoud:

De zwaluwtjes.

Zijt gij er weer, vroolijke zwaluwtjes? We zijn blij, dat ge ons niet vergeten hebt. Dezen winter, toen 't sneeuwde, dachten we vaak aan u. En dan zeiden we: 't is goed, dat de zwaluwen hier niet zijn. De arme diertjes hebben het in 't zuiden veel beter. Bouwt maar spoedig uw nestje. Komt, zingt nu reis een deuntje (1: 16.)

125. Schrijf het onderstaande in den tegenwoordigen tijd: Trouwe kameraden waren het, die Klaas en Thijs. Dat kon men niet anders zeggen. Altijd gingen zij samen naar de school, maar niet om wat te leeren, — ze gingen, omdat vader en moeder het zoo wilden. »Leeren! bah!» zei Klaas, en »Leeren, bah!» zei Thijs ook. Zoo zaten ze dan op de banken en keken en keken en fluisterden en praatten. En zoo werden ze beiden heel dom. (2: 10.)
126. Kunt gij wel volzinnen maken, waarin gezegd wordt: wanneer en waar iemand leest? wanneer en wat iemand schrijft?

waar en wat iemand zingt?

wanneer, waar en wat iemand koopt?

127. Schrijf de volgende volzinnen in 't meervoud: Ik zal werken. Die jongen heeft gezongen. De moeder heeft gebreid. Mijne zuster zal eene bloem koopen. De slager heeft eene vette koe gekocht. De timmerman heeft eene school gebouwd. De flesch is vol geweest. De jongen zal het werk wel gedaan hebben.
128. Van 't zelfstandig naamwoord droom komt het werkwoord droomen, van werk komt werken, — van wit komt witten. Schrijf nu 6 werkwoorden op, die van zelfstandige naamwoorden, en 6, die van bijvoegelijke naamwoorden zijn gemaakt.
129. Welke zelfstandige naamwoorden kunt gij van de volgende werkwoorden maken:
dekken, rekenen, vangen, zitten, tellen, bloeien, zingen, spelen, bakken, danken, naaien, maaien, genieten, waken, zegenen, bestellen?
130. Maak volzinnen met de volgende bijvoegelijke naamwoorden er in: vetter, ouder, dunner, langer, mooier, wijder, dunder, kleiner, dieper, smaller, schooner, droger, warmer, nauwer, braver.
131. Welke letters ontbreken aan de volgende woorden in den onvolmaakt verleden tijd: pas—e; tas—e; klop—e; zich—e; kuch—e; los—e; won—e; bran—e; zet—e; brei—e; land—e; ontmoet—e; roem—e?
132. Hoe vaak kunt gij de volgende volzinnen omzetten?
1. Zij brak haar knopjen open, met veel zwier.
  2. Vlijtig zocht de jongen naar de smakelijke vruchten.
  3. Ongemerkt gaan zijne oogen dicht.
133. Breng de volgende woorden in volzinnen: hij en hei;

wei en wij; Mei en mij; zei en zij; vlei en vlij;
lei en lij; bereiden en berijden; weide en wijde;
veilen en vijlen; zeilen en zijlen.

134. Verbeter het volgende:

't Bloemtje, dat mij werd gegeven,

Plantte ik, en — het bleef in leven. (3: 8).

135. Breng de volgende woorden in volzinnen: vaten, vatten, lezen, lessen, komen, kommen, droomen, drommen, stoomen, stommen, reken, rekken, weken, wekken, deken, dekken, weten, wetten, stalen, stallen, barre, baren.

136. Welke woorden beteekenen bijna hetzelfde als: spijs, vlijt, storm, hulp, schip, wagen, veld, weg, kamer, huis, mand, stuk, kop, einde, begin, en beletsel?

137. Welke beteekenis heeft het woord klaar in de volgende zinnen?

1. Het is klaar water. 2. De lucht is klaar. 3. De wagen staat klaar.

138. Zet in de volgende volzinnen voor 't woord licht een ander woord in de plaats, dat bijna hetzelfde beteekent.

1. Het pak is licht. 2. Het werk valt hem licht. 3. 't Is licht mogelijk. 4. Moeder vraagt om licht. 5. Hij ziet er geen licht in.

139. Welke beteekenis hebben de woorden gewicht en licht in de volgende volzinnen:

1. De domme mensch verbeeldt zich licht, dat hij een man is van gewicht.

2. De rogge is gedroogd 'en heeft daardoor in gewicht verloren.

140. Welke zinverwante woorden kent gij van: aardig, vriendelijk, zuiver, schoon, hoogmoedig, bezig, blijde, duur, duister, leelijk, kwaad, nauw,

kort, oud, warm, smal, groot, zoet, niets?

141. Hij kraakt en knakt de takken
En werpt ze van omhoog. (5: 53).
Zet voor knakt en van omhoog woorden in de plaats,
die de beteekenis teruggeven.
142. Op hoeveel wijzen kunt gij het volgende zeggen:
(De) winter strooide weer
Groote vlokken neer;
Hagels dik en rond,
Smeet hij op den grond. (1: 17).
143. Kunt gij het volgende wel met andere woorden zeggen:
't Boterbloempje sprak:
Booze winter, pak
Fluks u hier van daan. (1: 17).
144. Wat hapert er aan den volgenden zin?
Wij hielden gisteren tien liter olie uit den winkel.
145. Waarom schrijft men: regendropje, boterbloempje,
madeliefje, kopje, boompje, stoeltje, vogeltje?
146. Welke zelfstandige naamwoorden, werkwoorden
en bijvoegelijke naamwoorden zijn er in het
volgende versje?
De zon is lang al op haar baan,
Daar ginder kraait de wakkre haan,
De duiven fladdren om het slag
En groeten blij den nieuwen dag. (1: 32).
147. Schrijf dit versje in den onvolmaakt verleden
tijd.
148. 1. Wij hooren soms een schot knallen en zien den
damp optrekken.
2. Het knopje ontwikkelde zich.
3. Nu de schuur vol is, trekt de zwaluw weg, en
als de voorraad geducht verminderd is, komt ze
terug.

4. Ik ben haast kwaad op de houthakkers, die het mooie bosch vellen.

Kunt gij voor de woorden, die vreemd gedrukt zijn, wel andere in de plaats zetten, die bijna hetzelfde beteekenen?

149. De halmen staan te nikken,
 Het hoofdje wordt hun moè,
 De bloemen ook gaan slapen
 En doen haar oogen toe. (1: 44).

Wat beteekent het woord nikken in dit versje?

150. Vertel mij eens, wat in het volgende versje staat.
 Acht muisjes huisden rustig
 In eene boerenschuur,
 Maar waren vrij wat snoeprig
 En lekker van natuur,
 Zoodat al de acht besloten,
 Te kui'ren naar de stad,
 Waar men meer keur van lekkers
 En zoetigheidjes had. (2: 14).

151. Welke woorden beteekenen bijna hetzelfde als: huisden, rustig, vrij wat, kuieren, keur?

152. Hoe luchtig (is) mijn huisjen,
 Van spinrag als zij, —
 't Paleis van een koning,
 Dat haalt er niet bij. (11: 24).

Wat beteekenen de laatste twee regels van dit versje?

153. Schrijf het volgende vers zóó, alsof hetgeen er in gezegd wordt, op dit oogenblik gebeurt.

De arme blinde man.

Daar zat een arme blinde
 En rustte op een steen;
 De hond, die hem moest leiden,
 Lag aan zijn voet alleen.

»Ach!» riep hij tot de menschen,
 »Ach! geef m' een stukjen brood!
 »Voor u mijn beste wenschen:
 »God hoede u voor den nood!»

Daar liep een goedig wichtjen
 Naar d' arme op den steen
 En bracht met blij gezichtjen
 Haar eigen broodjen heen. (7: 20).

Noem de werkwoorden op, waarvan zat, rustte, moest, lag, riep, geef, hoede, liep en bracht gemaakt zijn. —

154. Lief vlindertje!
 Wat hindert je,
 Om hier nog wat te toeven?
 Och blijf nog wat,
 Mijn lieve schat,
 En wil mij niet bedroeven:
 'k Heb een mooi huisje voor je klaar,
 Om in te wonen het gansche jaar.
 Neen, jongetje,
 Eén sprongetje,
 En je hadt me in jou handje. (7: 26).

Wat beteekenen de woorden, die vreemd gedrukt zijn?
 Vertel eens, wat er in dat versje gezegd wordt.

155. Zeg het volgende eens van twee muisjes.
 Een jong muisje was op reis gegaan, om de wereld te
 leeren kennen. Het duurde echter niet lang, of het kwam
 weer te huis. (7: 35).
156. 1. 't Knaapje bleef van verre staan,
 En raakte 't nestje heel niet aan.
 2. Ik weet een groot en prachtig huis.
 3. Elke zaal heeft een tapijt.

4. Thans is alle vreugd verdwenen;

Stil en somber is 't in huis. (7: 44, 48, 57).

Welke woorden beteekenen bijna hetzelfde als: raakte, prachtig, tapijt, verdwenen en somber.

157. Schoon bloempje met uw zachte kleuren,
Met uw liefelijke geuren,
Met uw blaadjes van fluweel,
Wieg'lend op den teng'ren steel! —

U heb ik lief! (3: 8).

Schrijf dit zóó op, dat voor de verkleinwoorden de woorden in plaats komen, waarvan zij gemaakt zijn.

158. Een man reed op eenen ezel naar huis en liet zijnen jongen er bij aanloopen. Terwijl ze zoo voortgingen, kwam er een wandelaar aan en zeide: dat is niet goed, vadertje! (3: 19).

Zoek de werkwoorden uit deze regels en schrijf achter ieder, van welk werkwoord het gemaakt is.

159. Schrijf de volgende zelfstandige naamwoorden in 't meervoud: zomernacht, schaapje, kudde, straat, kooi, lied, kei, nachtegaal, dag, schoonheid, bosch, gans.

160. Eene veldbloem is eene bloem, die op 't veld wast.

Omschrijf de beteekenis der woorden:

verjaringsgeschenk, bloemenkrans, zonnelicht, tafelmes, vloerkleed, watervat, dakpan, schooldeur, broodkorst, oudejaarsavond, tuinman, koopvaardijship, veldvrucht, melkkan, bloempot, vischnet.

161. Schrijf het volgende in den tegenwoordigen tijd:
't Was lente geworden; de zon had de sneeuw doen smelten, de groene grassprietten kwamen tusschen de verwelkte halmen te voorschijn, de boomknoppen braken open en

lieten reeds de jonge blaadjes doorschemeren. — (6 : 12).

162. Schrijf eens op, hoe de menschen heeten, die in Nederland, Engeland, Zwitserland, Frankrijk, Italië, Zweden, Noorwegen, Denemarken, Rusland, Duitschland, Turkije, Griekenland, Spanje, Portugal, Ierland, Saksen, Groningen, Friesland, Overijssel, Gelderland, Brabant, Vlaanderen, Zeeland, Drente, Hollanden en Limburg wonen.

163. Als warmer winden waaien, de muggen dansen, de vliegen gonzen, dan komen de zwaluwen.

Schrijf dit in 't enkelvoud. (6 : 47).

164. Welke bijvoegelijke naamwoorden komen er in de volgende volzinnen voór? Schrijf er naast, welke vormen gij er van maken kunt.

Ga met mij in 't frissche, groene Geldersche bosch, naar de ranke dennen met hun donker kleed, naar de slanke beuken met hun helder loof, waardoor het zonnelicht speelt, naar de breede, statige eiken met hunne reusachtige takken en kleine, sierlijke vruchten, waarop de eekhorentjes verzot zijn. (6 : 51).

165. Zie zoo, klaar is mijn scheepje

En 't moet nu flink van land.

't Moet drijven op de baren

En over 't water varen

Daar, naar den overkant.

Als ik aan 't roer kon zitten

Als stuurman, o wat zou

Ik wakker dat hanteeren

En zeilen en laveeren,

Zooals ik zelf maar wou.

Maar, ben ik eens wat grooter,

Dan blijf ik niet aan wal,

Dan ga 'k naar verre landen,
 En stuur naar vreemde stranden
 En zwerf rond overal. (8: 25).

Schrijf deze versjes op, maar zet voor ieder woord, dat vreemd gedrukt is, een ander in de plaats, dat bijna hetzelfde beteekent.

166. Een roosje stond tusschen de struiken
 En werd door geen sterv'ling bespied.
 »Wat baat me mijn bloeien en ruiken"
 Zoo dacht het en had zoo'n verdriet. (12: 7).
1. Van welke woorden zijn stond, sterveling en dacht gemaakt?
  2. Schrijf dit versje in den tegenwoordigen tijd.
  3. Welke woorden beteekenen bijna hetzelfde als: sterveling, struiken, bespied, baat, ruiken en verdriet?

167. Madeliefje stond te pralen
 In haar glans,
 't Gouden hartje in zilvren stralen
 Als een krans.

Al de wand'laars, die het zagen,
 Bleven staan,
 Allen staarden met behagen
 't Bloempjen aan. (12: 18).

Schrijf de zelfstandige naamwoorden, die in 't meervoud staan, in 't enkelvoud en, die in 't enkelvoud staan, in 't meervoud.

168.
  1. Onder al de matrozen was hij de rapste gast.
  2. Pieter is vandaag onze gast.
  3. Hij is niet best gemutst.
  4. Bij eenen brand brandt het houtwerk het felst.
  5. Ziet gij nu, hoe de zeepzieder de zeep ziet?

6. Hij wist niet, dat zijn werk was uitgewischt.
7. De stuurman van dat koopvaardijfchip redde zijnen kapitein van eenen wissen dood.
8. De hond krabde met zijne pooten al de jonge stekjes uit den grond, die de tuinman met zooveel moeite had moeten poten.
9. Gij zult nog vele gereedschappen vinden in de loods achter ons huis.
10. Ik stelde in dien vreeselijken storm al mijn vertrouwen in den loods.
11. De houthakkers klooven het hout.
12. Er zijn kloven in het gebergte. (10: 7, 8, 9, 10, 11, 13).
Wat beteekenen de woorden, die vreemd gedrukt zijn?
169. Breng de volgende woorden in zinnen: musch, muts, trots; trotsch, ros, rots, vorsch, vorst, gebeurd, beurt, torsen en trotschen.
170. Welke zelfstandige naamwoorden kunt gij maken van de werkwoorden: branden, stichten, scheiden, leiden, rijden, scheppen, zenden, weten, vinden, kennen, schrijven, arbeiden, zoeken, bidden?
171. Schrijf het volgende in 't meervoud:
»Ik kan niet,» denkt de trage,
En daarom kan hij niet. (4: 19).
172. 1. De waren waren   5. Ik pak het pak weg.
duur.
2. Zij heeft pijn in de zij.   6. Hij vat het vat meê aan.
3. Het haar is haar   7. »Dat goed is goed,» zei gekapt.   moeder.
4. De asch stoof uit de   8. »Dit paard is wel f400 stoof.   waard,» zei de waard.
- Geef de beteekenis op van de vreemd gedrukte woorden.
173. Welke woorden beteekenen bijna hetzelfde als: ieder, Schepper, dal, rand, soldaat, makker en plat?

174. Schrijf het volgende in 't enkelvoud:

Op eenen korenzolder lag veel graan opgehoopt. Dat wisten ook spoedig een paar muizen. Zij gingen des avonds, als de zolderknecht vertrokken was, heel stille-tjes daarheen en aten van het koren, zooveel ze lustten. 't Duurde niet lang, of andere muizen kwamen ook eens kijken en proefden dan eveneens. (13: 1.)

175. Paar wordt door omzetting raap.

Maar wordt door omzetting raam.

Hoeveel woorden kunt gij opschrijven, die door omzetting ook een goed woord vormen?

176. Maak volzinnen met de woorden: klokhuis, huisklok, wagenspoor, spoorwagen, melkkoe, koemelk, potbloem, bloempot, tuinbloem, bloemtuint, huiswerk en werkhuis.

177. Streep de woorden door, die verkeerd gespeld zijn: regeerring, vroolijk, vroolijk, gestorfen, blouw, blaauw, blauw, ofer, over, hover, koeitje, boomtje, ontstaat, aandagtig, beleeft, beleefd, booterpot, botterpot.

178. Vul de volgende volzinnen aan:

Ik weet, dat oom . . . . .

Ik denk, dat . . . . .

Moeder zegt, dat . . . . .

Wij meenen, dat . . . . .

Zij leest, dat . . . . .

Jan berekent, hoeveel . . .

Mijn neef weet, wat . . . . .

179. Indien de volgende woorden niet goed zijn, zet er dan betere voor in de plaats:

goed, goeder, goedst.

weinig, weiniger, weinigst.

ijskoud, ijskouder, ijskoudst.

180. Schrijf 10 woorden op, die zonder de voorste letter nog een goed woord overlaten.
(braaf, raaf, stoom, toom enz.)
Schrijf ze nu twee en twee in één volzin.

III. Opgaven voor de hoogste klasse.

181. »Ik kan niet,» denkt de trage,
En daarom kan hij niet. (3 : 19.)
Schrijf dit in den onvolmaakt verleden tijd.
182. Toon door volzinnen aan, dat de woorden: rol, traan, slag, kooi, vorst, kool, baai, lei, haar en noot meer dan ééne beteekenis hebben.
183. Maak volzinnen met nog 6 andere woorden, die twee beteekenissen hebben.
184. Eene muis kwam uit haar' schuilhoek en zag eene val staan. »Aha» — zeide ze »heb ik jou daar?»
Als men dit eens zóó begint: »Eenige muizen . . . .
kunt gij het dan wel vervolgen?
185. Verbeter de volgende volzinnen.
1. En we hebben verleden dingsdag feest gehad.
  2. Er kwam vrijwat bewegen in 't water.
  3. Des avonds was het tuinverlichten en er werden ook vuurwerken afgeschoten.
  4. Klaas komt het laatst in de school.
  5. Door het wroeden van den mol lijdt men wel eens een beetje schaade.
  6. Hij doet een wormtje aan den engel.
  7. Het siroop is zoet.
  8. Dat melk is zuur.

9. Zij vermaken zig op die veest.
10. De korenharen zaten vol korels.
186. Schrijf de volgende woorden in 't meervoud: paus, graaf, ei, hoen, lam, rad, rund, blad, kalf, werkman, ambachtsman, sieraad, kleinood, vleesch, lid, spit, geld, struis en raad.
187. Deel de volgende woorden in lettergrepen af:
molenaar, korenaar, evenaar, oudachtig, patrijs, indachtig, koeloven, beloven en erwtrijs.
188. Hoe schrijft gij de volgende werkwoorden in den onvolmaakt verleden tijd: gelden, kerven, zwellen, bevelen, vergeten, bijten, mijden, gieten, schuiven, dragen, graven, varen, hangen, stooten, bederven, werpen, scheren, treffen, barsten, hijgen, hijschen, kruisen, pluisen, heffen, zouten, heeten, klieven, kluiven, klooven.
189. Als de klare zomernacht
Daalt op veld en weide,
Keeren schaapjes, wit van vacht,
Van de bruine heide. (3: 25.)
Vertel eens den inhoud van dit versje.
190. Kunt gij wel twee beteekenissen opgeven van de woorden: kapel, buis, gast, bak, bank, lijst, duim, garen, beroep, kwast, been, riem, stam, staal, vertrek, trek, verschiet, lam, maan, oor en boek?
191. Schrijf het onderstaande in den tegenwoordigen tijd:
Daar was eene groene weide: lang, malsch gras met pluimen er aan — en ook spiertjes zonder pluimen: dat waren de kindertjes. Hier en daar stond eene jonge paardebloem, die blonk als goud. Nu en dan ook eene oude, die had een zilverwit hoofd, en, als de wind er

maar zachtjes op blies, dan stoven de pluimpjes er af.
In 't gras en er op wipten en sjirpten de sprinkhanen.

(3: 93).

192. Kunt gij het onderstaande ook verbeteren?

Hoor! de toorenklok luit. Wat moet dat beteekenen. Nu
hout het op. Maar daar klinkt eene hakelige stem door
de lucht: brant! brant! De brandspuiten rolen over de
straaten. De brant is evig. De vlammen vliegen oog op. Nu
zal 't niet lang meer duuren of alles is uitgebrant. (1: 57.)

193. 1. De knoppen aan de boomen springen open.

2. Deze schepen varen op Oost-Indië.

3. Daar liggen twee steden, die veel handel drijven.
Schrijf deze volzinnen in 't enkelvoud.

194. 1. Bloemekens, nog gisteren vol bloemen en kleuren!

2. Zegt mij, hoe staat gij zoo droevig te treuren?

3. Buigt ge nu 't hoofdjen bedrukt naar den grond?

4. Bloemkens! wat deert u, ei, zegt 't mij terstond! (3: 13.)

Kunt gij den eersten volzin wel met:

Gisteren . . . . .

den tweeden met

Waarom . . . . .

den derden met

Nu . . . . .

en den vierden met

U . . . . beginnen?

195. Schrijf het onderstaande vers zóó op, dat de vreemd
gedrukte woorden door andere vervangen worden.

Maar zou ik mooglijk uw kommer ook weten?

Heeft men ook heden te zorgloos vergeten,

Dat m' u een koelenden morgendronk bracht?

Bloemkens! nu weet ik, waarnaar ge zoo smacht. (3: 13.)

196. Kunt gij het woordje had wel gebruiken bij vormen
van de werkwoorden: leeren, rekenen, zingen,

- naaien, koopen, vangen, brengen en spelen?
197. Schrijf de volgende volzinnen in 't meervoud:
Ik had mijn' vlieger opgelaten.
Zij had een kwartje verloren.
Het kind had eene prent gekregen.
198. Vul de volgende volzinnen in:
Ik — reeds geschreven, toen —
Hij — al gelezen, toen —
Ik — mijn werk reeds gedaan, toen Hein kwam.
Zij had —
199. Vul de volgende volzinnen ook in:
Hendrik — geschreven hebben, als ik kom.
Ik — het boek uit hebben, eer zij er is.
Hij — gedaan hebben, eer gij begint.
Zij — gehoord hebben, dat gij ziek zijt.
Wij — vóór elf uur ons werk af hebben.
200. Maak volzinnen met de volgende werkwoorden er in:
verloren hebben, — gespeeld hebben, —
gehuurd hebben, — gedroomd hebben, —
gegeven hebben, — gevraagd hebben, —
gevonden hebben.
201. Welk woord ontbreekt er in de volgende volzinnen:
Ik — eten, toen Oom kwam.
Zij — visschen, toen wij vertrokken.
Zij — naaien, toen wij uit wandelen gingen,
Wij — hoepelen, toen hij viel.
202. Indien de volgende volzinnen verkeerd zijn, moet gij ze eens verbeteren:
Het vriest, dat het kraakte.
Hij verliest zijn hoedje, terwijl wij speelden.
Zij las, toen wij aankomen.
Hij speelt, toen Pieter zich brandde.
Zij schreiden, toen wij weggaan.

203. Schrijf de volgende volzinnen in den onvolmaakt verlededen tijd, — in den volmaakt verlededen tijd en ook in den meer dan volmaakt verlededen tijd.
De jongen leest. De knecht harkt.
De molenaar maalt. Het meisje lacht.
204. Wie van u kan de meeste uitdrukkingen opschrijven, die bijna hetzelfde beteekenen als: Het is geëindigd?
205. Welke afgeleide woorden kunt gij maken van: goed, schuld, twee, zwaar, zuur, rijp, nood, moed, groot, oud, danken, geven?
206. Schrijf zinverwante woorden naast: enkele, fiere, aanzijn, stijgt, braaf, gedurig, streek, bergkruin, blank, hulde, ellendig, mogelijk en opwaarts.
207. Maak volzinnen met de woorden: rijs, reis, rijst, reist, lijden, leiden, leed, lijdt, leidt, wijde en weide.
208. Welke woorden drukken het tegengestelde uit van: berg, vochtig, hier, voor, veel, alles en vast?
209. Verbeter de volgende volzinnen:
1. Dicht bij 't kabinet staat eene eikenhouten tavel.
  2. Hij ligt een apel in den emer.
  3. Gij moet maar schrijven, hoeveel meter linen ik u zenden mag.
  4. Hij wist niet, hoe hij zijn dorst lessen zou.
  5. De stad is op euvelen gebouwt.
  6. Er werden allerhande dingen naar het tentoonstellen gebragt.
  7. Wij zijn gisteren in vischen geweest.
  8. Ik en mijn stuurman deden gisteren een uitstapje.
  9. In den zomer gaan wij wel eens aan slotjespringen.
210. Welke beteekenis heeft het woord dier in de volgende volzinnen?

1. Het arme dier is dood.
  2. Maar hij moest het dier bekoopen, Ach zoo dier!
  211. Hij zeide niets meer. Hoevele volzinnen kunt gij opschrijven, die bijna hetzelfde uitdrukken?
  212. 1. Boven al de rond hem staande boomen stak hij zijne kruin uit.
  2. Grijsz haren sieren zijne kruin.
  3. De man had reeds zilveren haren.
- Welke woorden kan men voor de vreemd gedrukte in de plaats zetten?
213. Op den hoogsten top dezer rotsketen troont de oude woonstede der Schotsche koningen. (9: 80.)
Zeg dezen volzin eens met andere woorden.
Welke beteekenis heeft het woord troont hier?
  214. Geef de beteekenis van het volgende met minder woorden terug.
De geheel naakte rotsen beuren zich daaruit loodrecht opwaarts. (9: 81).
  215. Welke zinverwante woorden kent gij van: beuren, naakte en top?
  216. Maak volzinnen met de woorden: pooten, poten, potten, deelen, delen, hoopen, hopen, rooken, roken, hooren, horen, slooten, sloten, weezen en wezen.
  217. Breng de volgende woorden twee en twee in één volzin: mooi en mooier, dik en dikker, koud en kouder, net en netter, goed en beter, vlugen vlugger, weinig en minder, veel en meer.
  218. Zij plukt bloemen, omdat . . . . .
Hij doet zijn best, omdat . . . . .
Hendrik wordt geprezen, omdat . . . . .
Het kleine kind schreit, omdat . . . . .
Koojsje is zoo blijde, omdat . . . . .

Vul deze volzinnen in, en schrijf ze dan zóó op, dat het woord omdat vooraan komt te staan.

219. Vul de volgende volzinnen ook nog in:

Eert uwe ouders, opdat . . . . .

Besteed den tijd goed, opdat . . . . .

Wees zuinig, opdat . . . . .

220. Doe ijverig uw werk, opdat omdat gij vooruit komt.

Mina is blij, opdat omdat zij jarig is.

Eet niet te veel, omdat opdat gij niet ziek wordt.

Schrijf deze volzinnen op en streep het woord door, dat er niet in behoort.

221. Schrijf het volgende vers in 't meervoud en tevens in den onvolmaakt verleden tijd.

Ik wandel alleen in 't zonnig woud

En hoor er de vogeltjes zingen;

Ze zingen zoo zacht, ze zingen zoo stout,

De kleine vogeltjes in het hout,

Die ik daar zoo gaarne hoor zingen. (3: 83.)

222. Kunt gij de woorden: padden en paden, latten en laten, matten en maten, ballen en balen, torren en toren, mollen en molen, wetten en weten, spellen en spelen wel twee en twee in één volzin gebruiken?

223. Schrijf de volgende volzinnen zóó op, dat de woorden, die vreemd gedrukt zijn, door andere vervangen worden:

1. Elk heeft braaf zijn best gedaan.

2. Hij is onnoozel klein.

3. Hij kwam en beslechtte den strijd.

4. De wegen zijn bevracht met bloemen.

5. Inmiddels wordt de hemel donkerder.

6. De rook steeg vriendelijk uit de schouw.

7. Hij spiegelde zich in den zilveren stroom.

8. Zie dien boom met zijn zilveren bladen!

9. De gouden appelen blonken ons tegen.

224. Hoeveel volzinnen kunt gij maken, in welke het woord hoofd telkens eene andere beteekenis heeft?
225. Daar kwamen ondeugende musschen en aten hun buikje vol van de halfrijpe korrels, en waren ze daar zoo nog eenigen tijd meê voortgegaan, dan had de boer zijne tarwe niet behoeven te maaien. (7: 14).
Hoe zegt gij dit van één musch?
226. Breng de volgende woorden in volzinnen: noot, nood, boot, bood, liet, lied, wet, wed, bot, bod, laat, laad, laadt, band, bant, bont, bond, kruid, kruit.
227. Schrijf 15 samengestelde zelfstandige naamwoorden op, die uit twee enkelvoudige zelfstandige naamwoorden zijn saamgesteld.
228. Schrijf 5 samengestelde zelfstandige naamwoorden op, waarvan 't voorste woord in 't enkelvoud en 't achterste in 't meervoud staat.
229. Schrijf 5 samengestelde zelfstandige naamwoorden op, waarvan 't eerste in 't meervoud, en 't tweede in 't enkelvoud staat.
230. Maak 15 volzinnen ieder met twee woorden er in, waarvan het eene het tegen gestelde uitdrukt van 't andere.
231. Omdat de boer nu liever wou maaien van 't geen hij gezaaid had, ging hij 's morgens vóór dag en dauw naar buiten, om op de schelmen te schieten. (7: 14).
Hoe zegt gij dit van twee of meer boeren.
232. Kunt gij de woorden hielden en haalden wel in één volzin gebruiken?
233. Kunt gij ook wel één volzin maken, waarin de woorden houden, houten en houwen voorkomen?
234. 1. Ik heb een' klomp sneeuw aan mijn' klomp.
2. Terwijl moeder kool koopt, legt Anna zich eene kool in de stoof.

3. Toen de vorst kwam, liet de vorst eene vorst op zijn paleis leggen.

4. Ik was er bij, toen Piet door eene bij gestoken werd.

5. Ik schop den steen weg, dien hij in de schop had. Welke beteekenis hebben de vreemd gedrukte woorden in deze volzinnen?

235. Schrijf de tegenwoordige en de verleden deelwoorden op van de werkwoorden: kruien, schuilen, scheren, barsten, treffen, tijgen, hijschen, pluizen, jagen, lachen, laden, vragen, waaien, schep-
pen, schoppen, wasschen, bannen, wassen, scheppen (voortbrengen), malen, zouten, branden, baden, bidden.
236. Schrijf 5 samengestelde zelfstandige naamwoorden op, die uit twee zelfstandige naamwoorden in 't meervoud bestaan.
237. Maak door volzinnen duidelijk, welke verschillende beteekenissen gij kent van de woorden: slecht, lijden, passen, vast, druk, kraaien, lof, verlaten en uitgelaten.
238. Schrijf 10 samengestelde zelfstandige naamwoorden op, van welke 't voorste deel een bijvoegelijk naamwoord is. (hoogmoed, wittebrood enz.)
239. Kunt gij ook wel 10 samengestelde bijvoegelijke naamwoorden opschrijven, waarvan de eerste lettergreep een zelfstandig naamwoord is? (honigzoet, ijskoud enz.)
240. Schrijf 10 zelfstandige naamwoorden op, die eene verzameling van gelijksoortige voorwerpen aanduiden. (geboomte, gesteente, gedierte.)
241. Verbeter den volgende volzin:
Als men een levendige mol in een hoktje doet, en men legt hem van alle plantenwortels voor, dan zal hij evenwel nog verhongeren.

242. Maak volzinnen met de woorden: vinden, bevinden, ondervinden, zoeken, bezoeken, uitzoeken, verzoeken, halen, aanhalen, onthalen, verhalen, uithalen, houden, uithouden, aanhouden, onderhouden, onthouden, behouden, afhouden.
243. Van welke woorden zijn: vlug, gewicht, vergiffenis, ontmoeting, steiger, tred, deken, branderij, verdediging, weldadigheid gemaakt?
244. Geef eens goede antwoorden op de volgende vragen:
1. Wie gaat naar de kermis?
  2. Hoe gaat gij naar de kermis?
  3. Wanneer gaat gij naar de kermis?
  4. Met wien gaat gij naar de kermis?
245. Maak nu eens vragen, waarbij de volgende antwoorden passen.
1. Hij gaat naar Groningen.
  2. Hij gaat naar Groningen.
  3. Hij gaat naar Groningen.
  4. Hij gaat morgen naar Groningen.
  5. Hij gaat met zijn' vader naar Groningen.
246. Beantwoord de volgende vragen:
1. Waarom wil hij komen?
  2. Wie heeft gelezen?
  3. Waarom leest hij niet?
  4. Waarom wil hij komen?
  5. Wat heeft hij gedaan?
  6. Rijdt gij heden naar de stad?
  7. Rijdt gij heden naar de stad?
  8. Rijdt gij heden naar de stad?
  9. Rijdt gij heden naar de stad? (14: 43).
247. Geef eens een weigerend antwoord op de volgende vragen:

1. Vader! mag ik niet schrijven? .
2. Vader! mag ik niet schrijven?
3. Vader! mag ik niet schrijven? (14: 43).

248. Een vlugge schilder zit er voor
En teekent heel getrouw
Elk ding, zoo als het wezen moet. (8: 75).

Welke beteekenis hebben de woorden heel en getrouw hier? Wat verstaat men door »Een vlugge schilder?»

249. Het móschje.
Ei, 'k erken graag, dat uw kleëren
Prachtig zijn, mijn kleine man,
En mijn pak van vale veëren
Niet bij 't uwe halen kan. (3: 73).

Wat beteekent de uitdrukking: Mijn pak van vale veëren kan bij 't uwe niet halen?

250. Breng de volgende woorden in volzinnen: holen en hollen, komen en kommen, beden en bedden, banen en bannen, maker en makker, reken en rekken, stoken en stokken, tonen en tonnen, vete en vette, waken en wakken, wonen en wonnen.

251. 1. De straten der stad zijn schoon.
2. Het paard des dokters is ziek.
3. Hij gaf den man een' gulden.
4. Hij schrijft het meisje een' brief.

Kunt gij de woorden der, des, den en het wel door twee woorden vervangen?

252. Verbeter de volgende uitdrukkingen:

1. De deur van de boekenkast staat opender, dan de schooldeur.
2. Hij is vriendelijk tegen iedereen.
3. En ons konijn heeft agt jongen.

253. 1. Klanken, die de ziel bekoorden,

Zijn vervangen door *geween*.

2. Roosjens, die ons pad omboorden,
Vallen daar verdorrend heen.
3. Wat wij van den tijd erlangen,
Geeft hij ons alleen ter leen.
4. 't Goed, dat de avond u laat vinden,
Zal misschien de nacht verslinden. (4: 67).
- a. Welke woorden beteekenen bijna hetzelfde, als de
vreemd gedrukte?
- b. Geef de beteekenis van deze vier uitdrukkingen met
andere woorden terug.
- c. Schrijf no. 4 zóó op, dat het onderwerp vooraan
komt te staan.

254. Wie van u kan de meeste samengestelde zelfstandige
naamwoorden maken met het woord *avond*? Breng
uwe woorden in volzinnen.

255. 1. Hij zendt hem een pak goederen.
2. Zij koopt moeder een geschenk.
3. Buurman gaf vader het geld.
4. Zij gaf den blinde hare boterham.

Welke woorden mag men plaatsen tusschen: *zendt en hem*, — tusschen *moeder en koopt*, — tusschen *gaf en vader*, — tusschen *gaf en den*?

256. 1. Het huis van den oom is verkocht.
2. Vader heeft het aan den man gezegd.
3. De doek van de dochter is nieuw.
4. De huid van het paard is nuttig.
Kunt gij de *vreemd gedrukte woorden* wel door één
woord vervangen?

257. Schrijf de volgende volzinnen in 't meervoud:

1. Mijne zuster is uit logeeren.
2. Uwe jas hangt in de kast.
3. Zijne koe is uit het land gehaald.

258. Maak volzinnen met de woorden: beteren, beteren, bedeelen, bedelen, krakelingen, krakeelingen.

259. 1. Zeker vorst zei: »Lafaard! ik zal u ten minste teekenen, voor ik u laat hangen.»

2. Wie van u kan zoo'n bloempje teekenen?

3. Jan! wilt gij uw' naam zetten? »Ik kan het stuk van avond nog wel teekenen, oom!»

Welke beteekenis heeft het vreemd gedrukte woord in deze zinnen?

260. Hoeveel verschillende beteekenissen kent gij van het woord teekenen?

261. Schrijf 10 zelfstandige naamwoorden op, die uit een zelfstandig naamwoord en een werkwoord bestaan.

262. Schrijf 10 werkwoorden op, die uit één zelfstandig naamwoord en één werkwoord bestaan.

263. Schrijf naast de volgende werkwoorden zelfstandige naamwoorden, die ervan gevormd zijn: arbeiden, planten, komen, denken, boenen, spreken, zoeken, trommelen, genezen.

264. Verbeter de volgende zinnen:

1. De knegt kwam in de stal om de os na den ploeg te brengen. Maar dat ging zoo gemakkelijk niet. (3:52).

2. Als gij komt, dan zullen wij ook eens spoeddig bij u koommen.

3. Als het zomerdags heel warm is, dan krijgen wij wel eens onweder.

4. Komt' gij een Woensdag bij ons.

5. Wij willen er een spelkje bij steken.

265. Verklaar de beteekenis der woorden, die in de volgende volzinnen vreemd gedrukt zijn:

1. De pakhuisknecht moet het graan verschieten.

2. Zult gij uw kruid vergeefs verschieten?

3. Ik zie hem in 'tverschiet.
  4. De jongen verschiet van kleur.
  5. Dat is een schoon verschiet.
  6. Wat gezichtjes, Wat verschietjes ver en flauw,
Dommelen tusschen 'tgrauw en blauw. (4: 73).
266. Welk verschil in beteekenis is er tusschen eene heerlijke en eene eerlijke overwinning?
267. Breng de woorden *élf* en *helft* in één zin.
268. Schrijf de volgende volzinnen zóó op, dat een ander woord voor uitleggen in de plaats komt.
1. Jozef moest Pharaó's droomen uitleggen.
  2. Ik zal de gekneusde eieren er uitleggen.
  3. Moeder zal Anna's kleed wel weer moeten uitleggen.
269. 1. De hond van mijn buurman is dood.
2. Het portret van onze moeder hangt in de voorkamer.
3. Het paard van uwen neef heeft den prijs gewonnen.
4. Het schip van zijnen vriend is binnengekomen.
Kunt gij voor de twee woorden, die in deze zinnen vreemd gedrukt zijn, één woord in de plaats zetten?
270. Kunt gij wel eenige zelfstandige naamwoorden opschrijven, die twee meervoudsvormen hebben?
271. Schrijf nu eens eenige zelfstandige naamwoorden op, die altijd in 'tmeervoud gebruikt worden, (inkomsten, ouders, kosten enz.)
272. Welke voorvoegsels kunt gij gebruiken voor 'twerkwoord *houwen*? Breng de woorden, die gij gevormd hebt, in volzinnen.
273. Schrijf zelfstandige naamwoorden op, die *er*, *her*, *ont*, *wan*, *mis*, *ver*, *on* tot voorvoegsel hebben, van elk 3.
274. Schrijf het volgende in 'tmeervoud:
De vader zei tot het knaapje: »ga in 't bosch en zoek wat hout, om ons kamertje warm te maken. 't Is koud.»

Het knaapje ging, maar kon geen enkel sprokkeltje vinden. En de takken van de boomen te breken, dat ging niet. De boomen waren te hoog, en 't knaapje was te klein. Toen riep hij: »lieve wind, blaas in de takken der eiken en dennen en beuken. Dan zullen ze breken en naar beneden vallen. We moeten ons kamertje warmen.» (3: 66).

275. Maak volzinnen met de woorden: oplaten, aflaten, achterlaten, overlaten, toelaten, uitlaten en verlaten er in.
276. In den winter gelijk in de lente, in den zomer gelijk in den herfst was de beukeboom de vergaderplaats van de schooljeugd en de jongelingschap. Aan de eene zijde en niet verre van den boom strekte zich eene water-vlakte uit, die in den winter aanzienlijk wies en zelfs tot aan den stam reikte. De effen ijsvloer was de heerlijkste plaats, welke men vinden kon, om schaatsen te rijden, en van daar ook, dat knapen en meisjes nog dikwijls op de gladde baan rondzwerfden, als de maan reeds haar zilverig licht door de beijde takken van den beuk wierp. (5: 1).
- a. Wat beteekenen de vreemd gedrukte uitdrukkingen?
  - b. Welke bepalingen van tijd komen er in dit stuk voor?
  - c. Welke bepalingen van plaats zijn er in dit stuk?
  - d. Maak door volzinnen het verschil duidelijk tusschen effen en heffen, — tusschen eerlijkste en heerlijkste.
277. Verklaar de beteekenis van de vreemd gedrukte woorden:
1. 'tGeen ik erf, wordt uitbetaald op 'terf.
  2. »Het regent?» riep de regent.
278. Schimmelpenninck leed aan eene oogziekte, waarom Napoleon hem den raad gaf, rust te nemen.

1. Napoleon gaf aan Schimmelpenninck, die . . . . .
 . . . . . den raad . . . . .
2. Schimmelpenninck leed aart . . . . .
 en daarom . . . . .
- Vul de volzinnen in, die met 1 en 2 gemerkt zijn en wel zóó dat de inhoud overeenkomt met hetgeen er boven staat.
279. Wat beteekenen de volgende uitdrukkingen:
1. Zijne vreugd was zonder palen.
  2. Lach en lied klinkt heinde en veer.
  3. De grimmige winter had zich deerlijk vergist.
  4. De moeder willigde haar verzoek in.
280. Schrijf de volgende volzinnen in 't meervoud:
1. Neef heeft mij de prent gegeven.
  2. Vader heeft het me gezegd.
  3. Mijne zuster bracht mij naar den wagen.
  4. Het huis uws ooms is verkocht.
  5. Heeft hij u den gulden al gegeven?
  6. Ik heb u Zondag wel gezien.
  7. Zulke rogge gróeit op 't land zijns buurmans.
  8. De jongen heeft hem den brief gebracht.
  9. Piet heeft hem erg geslagen.
  10. De muts harer zuster is klaar.
  11. Jan heeft haar het boek bezorgd.
  12. Oom heeft haar van 't station gehaald..
281. Maak volzinnen met de woorden: mijns, zijns, uws, hunner, hun, haar en hen er in.
282. Breng de woorden: mijn, mijne, mijnen en mijner in volzinnen.
283. Maak volzinnen met de woorden: bekken, beken, beken, geding, gading, bevel, gevel, móde, model, bedingen, beddingen.
284. 1. Zij overlegden samen de wijde wereld in te gaan.

2. Die menschen kunnen wel wat geld overleggen.

3. Morgen zullen we er eene plank over leggen.

Welke beteekenissen heeft het woord overleggen in deze volzinnen ?

Kunt gij die volzinnen wel zóó opschrijven, dat het voorvoegsel over niet aan 't werkwoord verbonden blijft?

285. Maak volzinnen met de woorden: oud, houd, hout, houdt en houwt er in.

286. Welk verschil in beteekenis is er tusschen de woorden: beenen en beenderen, kleeden en kleederen, wortels en wortelen, bladen en bladeren.

287. Verbeter de volgende volzinnen:

1. Karel ging voorzichtig hangen

In een boom een vogelkooi.

2. Het paard is mij ontstolen en het had reeds drie prijzen gewonnen.

3. De arbeider gaat naar het veen, opdat hij wat verdienen moet.

4. Piet kwam van morgen te laat in de school, terwijl hij te lang geslapen had:

5. Sommige kinders gaan wel eens stil op het ijs, zoodat zijne ouders er niet van weten.

6. Als des swinters een dikke ijskorst over het water heen ligt, en het dan wel een man houden kan, dan ziet men oud en jong door elkaar heen zwieren.

288. Ze zingen zoo zacht, ze zingen zoo stout,

De kleine vogeltjes in het hout. (3: 83.)

Welke beteekenis heeft het woord hout in dezen volzin?

289. Wij zeggen ook: Haarlemmer hout voor? . . . . .!

Kent gij ook meer voorbeelden, waaruit blijkt, dat we wel vaker de stof, waaruit iets bestaat, noemen in plaats van 't voorwerp zelf?

290. Wat beteekenen de uitdrukkingen:
1. IJlen we uit onze enge stulp.
  2. Vergeefs versmelt er tal van krijgers.
  3. Het roosje trekt ons oog.
  4. De zon zal voor altoos niet tanen.
  5. Haar levenslamp is uit.
  6. De wind lag in slaap.
  7. Het schip schoot door de golven.
  8. De zeewind zong in 't zeil.
  9. Wie 'smorgens vroeg ontwaakt, vindt nooit zijn bed te hard.
291. Hoeveel verschillende beteekenissen kent gij van 't zelfstandig naamwoord trek?
292. Verklaar de beteekenis van de volgende volzinnen?
1. Herman zegt, dat hij alleen naar Groningen is geweest.
  2. Zij zegt, dat zij alleen naar Amsterdam is geweest.
  3. Oom zegt, dat hij alleen naar den Haag is geweest.
293. Wat beteekenen de volgende uitdrukkingen:
'tZijn Engelsands kielen. Twee bodems zijn genoeg.
Het schip was bemand met twintig koppen. Ons dorp telt 8000 zielen.
294. Nederland juichte over den val van Napoleon.
Is dit letterlijk waar?
Verklaar de volgende uitdrukkingen:
1. Groningen viert feest.
  2. Dat huis is in rouw gedompeld.
  3. Pruisen is met Frankrijk in oorlog geweest.
  4. Parijs was in opstand.
  5. Europa trad haar boei aan stukken.
295. Kunt gij ook nog eenige voorbeelden noemen, waarin het bewoonde genoemd wordt in plaats van de bewoners?
296. Van welke woorden zijn: huppelen, bikkelen, knikkeren, wandelen, stotteren gemaakt?

297. En ze zingen 't hoogste lied
 Flink en uit den treuren,
 Dat het galmt langs veld en vliet
 Tot in alle deuren. (3: 25).

Wat beteekent het woord deuren hier?

Kunt gij wel eenige volzinnen opschrijven, waarin het deel voor het geheele voorwerp in de plaats komt te staan?

298. 1. De ——— val op Sebastopol kostte duizenden het leven.
 2. Geen ——— val, maar voorzienigheid, heeft elk op aard zijn lot bereid.
 3. Weer was de ——— val mislukt. »Weg met Trochu!» schreeuwden de Parijzenaars.
 4. De optocht te paard vond wel ——— val.
 5. 't Was een kluchtige ——— val: Lochem door hooiwagens te willen verrassen.

Welke voorvoegsels ontbreken hier?

299. Het schaaap van dezen boer geeft veel melk.
 De zuster van deze vrouw is eene naaister.
 Het werk van dit kind is best.
 Oom heeft den brief aan dezen man gegeven.
 Aan deze vrouw heeft hij het gezegd.
 Schrijf in deze volzinnen voor de twee vreemd gedrukte woorden één woord in de plaats.
300. Het land van dien boer is verhuurd
 De kinderen van die vrouw gaan opvisite.
 Kunt gij voor van dien en van die ook wel één woord in de plaats zetten?
301. Schrijf de volzinnen uit de opgaven 299 en 300 in 't meervoud.
302. Breng de woorden: wie, wiens, wier en watin volzinnen.
303. Piet leest. De hond bijt. De smid maakt. Ik slaap.

Hij schrijft. De man verft. De knecht bakt. Moeder roept.
Johannes zingt.

Schrijf in deze volzinnen namen van voorwerpen, die
gelezen, gebeten, gemaakt, geslapen, geschre-
ven, geverfd, gebakken, geroepen, gezongen
worden.

304. Verklaar de volgende uitdrukkingen :

1. Een zilveren drop.	9. Een kwade dag.
2. Een ijzeren wortel.	10. De zwijgende vlakte.
3. Eene dartele hand.	11. Een gapend graf.
4. Een lachend feest.	12. Vette weiden.
5. De slapende aarde.	13. Een stil dorpje.
6. Een zoet zangertje.	14. Fluweelen blaadjes.
7. De tengere steel.	15. Eene zilveren stem.
8. Geurige kruiden.	16. Trotsche kastanjeboomen.

305. En 'tsnoeperige knaapje brak

Het roosje uit de dalen;

Het bloempje weerde zich en stak,

Totdat het, afgemat en zwak,

Zijn krachten voelde falen. (3: 47.)

a. Verklaar de vreemd gedrukte uitdrukkingen.

b. Schrijf dit versje in den volmaakt verleden tijd.

306. De kinderen hebben gezongen.

Deze feestliederen zijn gezongen.

Maak gij nu eens volzinnen met :

Zijn bedorven en hebben bedorven.

Zijn gezet en hebben gezet.

Zijn gelezen en hebben gelezen.

Zijn gewandeld en hebben gewandeld.

Zijn gevaren en hebben gevaren.

307. Vul de volgende volzinnen in:

De man, ——— daar woont, is ziek.

De smid, — oom gestorven is, gaat daar heen.

De jongen, — ik de peer gegeven heb, staat te vischen.

De neef, — hij gesproken heeft, komt morgen.

De vrouw, — zuster naast ons woont, gaat naar de stad.

Het kind, — moeder ziek is, haalt een' drank.

308. Maak volzinnen met de woorden: welk, welke en welker er in.

309. Schrijf de volgende volzinnen zó op, dat de vreemd gedrukte woorden door andere vervangen worden.

1. De reeders moeten nog acht schepen uitrusten.

2. Zie, de hemel betreft.

3. Daar zou hij mij leelijk betrekken.

4. Zij betrekken morgen de nieuwe woning.

5. Hij kon mij er ook eens in betrekken.

6. Wat zouden die jongens toch wel uitvoeren?

7. 't Was half negen, toen wij de haven uitvoeren.

310. Vul de volgende volzinnen in, door één woord te plaatsen, waar het streepje staat.

— boek is dit? — hebt gij dat verteld?

— heeft hij van Amsterdam gehaald?

— zuster is dat? — boeken hebt gij ontvangen?

311. Schrijf eenige werkwoorden op, bij welke men geen voorwerp plaatsen kan.

312. Jan kleedt zich.

Beantwoord de volgende vragen:

Wie wordt gekleed? Wie kleedt hem?

Schrijf meer volzinnen op, waarin het onderwerp en het voorwerp dezelfde persoon is.

313. Welk verschil in beteekenis is er tusschen de volgende volzinnen:

Harmina wast zich. Harmina wast haar, en zij wasschen elkander?

314. Zij tooit zich, Zij plooit zich,

Zij strijkt zich, Bekijkt zich,
 Hij wascht zich, Hij plast zich,
 Hij rekt zich, Hij strekt zich (8: 13.),
 Schrijf dit in vragende zinnen op.

315. Wat beteekenen de volgende uitdrukkingen?
1. De dag verscheen aan den hemel.
  2. De gansche werf ademt leven.
  3. De wouden storten neer.
  4. De dageraad genaakt.
  5. De lijken groeien door de sabels op de velden.
  6. De kiel genaakt de branding snel.
  7. Heel d'aanvang spelt een blijden tocht.
  8. Ploeg en zaai dus onverpoosd.
  9. Het malsche klávergras tooit weder beemd en wei.
316. Ik regen. Hij sneeuwt. Gij hagelt. Zij waait.
 Zoo u deze volzinnen niet bevallen, maak er dan eens goede vragen van.
317. Ik zie, dat hij eet. Hij hoort, dat wij spelen. Wij voelen, dat de muur schudt. Hij ziet, dat zij schreit. Gij hoort, dat zij roept.
 Kunt gij deze volzinnen ook schrijven zonder het woordje dat?
318. Schrijf eens volzinnen op met de woorden: kunnen, moeten, mogen en willen.
319. Kunt gij wel 6 volzinnen maken, waarin twee werkwoorden naast mekaar komen te staan?
320. Verklaar de volgende volzinnen:
1. Dat menig wonder leek en wonder wel behaagde.
  2. Het nachtfloers schuift het strijdperk dicht.
  3. Kan geen regenbui u deren,
 Als gij ronddwaalt heinde en veer.
  4. De vloed lag in ijzeren boei.
  5. De horens doorklinken het zwijgende woud.

6. De kiel wendt zuidwaarts nu haar steven.
7. De winter heeft met kille hand
Den populier ontbladerd.
8. 't Wordt dood'lijk stil en drukkend weer.
9. De rappe kiel vertraagt haar gangen.
321. Hoeveel volzinnen kunt gij maken, waarin 't werkwoord trekken telkens eene andere beteekenis heeft?
322. Ik leer. Gij leert. Hij of zij leert.
Komt de 2e of 3e persoon enkelvoud tegenw. tijd van de volgende werkwoorden met die van 't werkwoord leeren overeen? Kunnen, mogen, willen, hebben, zullen.
323. Waarin wijken de werkwoorden: doen, gaan, staan, slaan en zien van de regels der vervoeging af?
324. Schrijf den 1en, 2en en 3en persoon van de werkwoorden moeten, weten en zijn in den tegenwoordigen tijd.
325. Welke is de onvolmaakt verleden tijd van de werkwoorden: zoeken, brengen, denken en dunken?
326. Maak volzinnen met de woorden: doen, staan, komen, zoeken, denken, brengen, weten, willen, zullen, zijn, moeten, dunken, kunnen en mogen in den volm. verleden tijd (zullen, moeten, denken.)
327. Plaats twee voorwerpen bij de werkwoorden: leeren, onderwijzen, vragen, heeten, noemen.
328. Voeg in de volgende volzinnen een woordje, dat uitdrukt, hoe, wanneer of waar, 't geen in den zin gezegd wordt, — gebeurt.
Koos is gevallen. (erg)
Hij is overleden. (plotseling)
De schuur is omgewaaid. (onlangs)
Het schip was verongelukt. (bijkans)
Hij komt Maandag. (hier)

- Zij doet haar best. (nog)
 Klasina leert. (gaarne)
 Het werd mij gezegd. (gisteren)
 Amsterdam ligt van Maastricht. (ver)
 Zij gaat door de kamer. (zachtjes)
 Hij doet, wat moeder zegt. (terstond)
 Overmorgen komt hij. (terug)
329. Welk verschil in beteekenis is er tusschen:
 Jan loopt in de kamer en: Jan loopt de kamer in.
 Hij klimt den zolder op en: Hij klimt op den zolder.
330. Het knaapje sprak: »gij zijt de mijn,
 O, roosjes uit de dalen.»
 Het bloempje zei: »dat zal niet zijn,
 Of ik doe straks door felle pijn
 U 'tbooze feit betalen.» (3: 46.)
 Wat beteekenen de vreemd gedrukte uitdrukkingen?
331. Welke bijvoegelijke naamwoorden en bijwoorden
 zijn er in de volgende volzinnen?
 1. De vlugge bode loopt ditmaal langzaam.
 2. Hoe wel zij mooi kan schrijven, is dit schrift toch
 niet mooi.
 3. De goede jongen groet ieder vriendelijk.
 4. De vlijtige man werkt gaarne.
332. Vul de volgende volzinnen in:
 1. Mijn oom vertrekt, — de omnibus komt.
 2. 't Kan waar zijn, — ik 't niet geloof.
 3. Oogluikend liet koning Lodewijk het toe; — hij
 zag terecht in, — met den handel ook de hartader
 van 's lands welvaart was afgesneden.
333. Maak samengestelde volzinnen met de voegwoorden: of-
 schoon, of, hoezeer, dewijl, indien, mits, ten-
 zij en toch.
334. Welke zinverwante woorden kent gij van:

gestalte, beginnen, begeeren, toetsen, erlangen, verplegen, ontruimen, worsteling, gorgel, gordel, ontstentenis, onversaagd en verschalken?

335. Op hoeveel verschillende wijzen kunt gij de beteekenis van de volgende uitdrukking teruggeven: De avond valt.

336. 1. Kunt gij het aanzien, dat men dieren martelt?

2. Het kleed geeft ons een ander aanzien.

3. Door eerlijkheid verloor hij zijn aanzien.

Welke beteekenis heeft het woord aanzien in deze volzinnen?

337. Verklaar de volgende uitdrukkingen:

1. De adel is in 't woud aan 't jagen.

2. De lang verbeide dag brak aan.

3. Een blank geweten is meer dan roem.

4. Naäperij is een leiband.

5. Wat men gebrokt heeft, moet men zelf opeten.

6. Vergun ons in dit morgenuur

Het hart eens op te halen. (4: 14).

338. Welke voegwoorden zijn in de volgende volzinnen weggelaten?

1. Tom had niet te klagen, — zijn heer behandelde hem goed.

2. Spoedig daarna vertrok de reiziger, — de winkelier dacht niet meer aan hem.

3. Ik geloof wel, — die piano een heel best stuk is.

4. »Gij schalk!» riep Mietje, — zij hare vriendin bij den arm trok.

5. De hebzuchtige loert met gretige blikken naar elk geldstuk, — onder zijn bereik komt.

6. Lukt ons de lentezon naar buiten, — verrast ons overal een nieuw leven.

339. Maak volzinnen, waarin de volgende woorden als bijvoe-

gelijke naamwoorden gebruikt worden: vriendelijk, ernstig, duidelijk, wijs, beleefd, mild, aardig.

340. Maak nu volzinnen, waarin die zelfde woorden als bijwoorden voorkomen.

341. Breng de volgende woorden in volzinnen en schrijf achter elken zin een woord, dat bijna hetzelfde beteekent als het gebruikte: lafenis, smakelijk, verkwikking, versmaad, vermaard, beschutten, vlotten, avontuur, schade, loof, kommer, lotgenoot, gerucht, berucht, smachten, verknocht, ginder, omzwachteld, grootspraak, beemden.

342. Kom, een' staf ter hand genomen,
Kom de reistasch vastgesnoerd:
Moeder, moeder, laat ons reizen,
Waar de weg ons henenvoert. (3: 54.)

a. Wat beteekenen de vreemd gedrukte woorden?

b. Schrijf de zelfstandige naamwoorden uit dit vers in 't meervoud.

c. Welk woord beteekent bijna hetzelfde als het zelfstandig naamwoord snoer?

d. Kent gij wel twee beteekenissen van snoeren en voeren?

e. Vertel mij eens den inhoud van dit vers.

343. Wat beteekenen de volgende uitdrukkingen?

1. De norsche wind ligt stil.

2. De dood breekt beide ruiten stuk
En doet de blinden dicht.

3. De bergeik schudt het hoofd en rammelt met de bladen.

4. De reede blauwt op uit de baren.

5. Tak en twijgen mat geladen,
Torschen kegels voor hun bladen.

6. De winter is gevluht.

7. De lieve zon ging reeds ter rust.

8. De dag ontsluit zijn gouden poort.
  9. Engeland zat evenwel niet stil.
  10. Het bosch slaapt.
  11. De winter was in aantocht.
  12. Behoeft woont daar bij de vlijt.
  13. De heesters kleeden zich in 't groen.
  14. De zee verzwelgt haar' buit.
  15. De zon zal spoedig huiswaarts vliên.
  16. Het vaderland strekt de armen open.
344. Welk verschil in beteekenis is er tusschen de zinnen:
1. Hij slaat den muur in en: Hij slaat in den muur.
  2. Zij loopt de laan op en: Zij loopt op de laan.
  3. Hij zuigt uit de bloemen en: Hij zuigt de bloemen uit.
  4. Hij staat bij den man en: Hij staat den man bij.
  5. Hij drinkt uit een glas en: Hij drinkt een glas uit.
345. Maak volzinnen met de woorden: terloops, bijtijds, ternauwernood, tevergeefs, bijgeval, metterdaad, langzamerhand, inderdaad, allerwege, nu, heden, zelden, voormaals, thans, nooit, ooit, straks, kunstig, waarlijk, zeker, mogelijk, zoo, hoogst, heel, net, tamelijk, krachtig, billijk.
346. Breng de volgende woorden in zinnen: takken, twijgen, bukken, buigen.
347. a. Verklaar de vreemd gedrukte woorden:
 'k Wil den herfst een tuiltje smeeken,
 En aan 't nederig terpje steken.
- b. In welken naamval staan de woorden: ik, herfst, tuiltje en terpje?
- c. Zeg hetzelfde eens met andere woorden.
348. Maak 6 volzinnen met hetzelfde woord in twee beteekenissen er in.

349.

De zijdeworm.

Ik bouw mij zelf een zijden graf
 En spin mijn eigen leven af;
 Dan neem ik uit dat graf de vlucht
 En fladder vroolijk door de lucht.

Schrijf dit vers

- a. in den 2en en 3en persoon enkelvoud, mannelijk, vrouwelijk en onzijdig.
  - b. in den 1en en 3en persoon meervoud.
  - c. in den onvolmaakt verleden tijd.
  - d. in den volmaakt verleden tijd.
  - e. in den meer dan volmaakt verleden tijd.
350. U heb ik lief!
 Velden, die me brood komt geven.
 U heb ik lief!
- Schoon bloempje met uw zachte kleuren,
 Met uw liefelijke geuren. (3: 9.)
- a. Wat verstaat gij door velden, die brood geven?
  - b. Schrijf voor de bijvoegelijke naamwoorden van dit vers andere in de plaats.
  - c. In welken naamval staat: ik, U, bloempje, kleuren en geuren?
351. Breng de volgende woorden in volzinnen:
 rand, kant, zoom, kust, strand, grens, zijde, oever, wal, trans, boord. — (zie opg. no. 2 voor boord.)
352. Alleen 's nachts vliegt ze uit, en dan verhaalt ze haar ongeluk op de muizen, die haar in de ellende gebracht hebben.
- 1. Zeg dit eens met andere woorden.
  - 2. Maak een' volzin, in welken het woord verhaalt eene andere beteekenis heeft.
353. Maak volzinnen met de woorden: de bal, het bal, het blik, de blik, de hof, het hof, de kamp,

het kamp, de schildpad, het schildpad, de lei, het lei.

354. Hoeveel woorden kent gij, die bijna hetzelfde beteekenen als zien?
355. Verklaar de volgende nitdrukkingen:
1. De zon ging op een bed van roode wolken slapen.
  2. Geen blinkende kluister, die 't beekje meer knelt.
  3. De kudde kleedt hem en de akker voedt hem.
  4. Het wrekend zand weerde elke kiel,
Die eens heur wat'ren mat. (5: 11.)
  5. Schoon is de beek, die voortschiet door het hout.
  6. Doch stil! daar baant een bleeke hand
Zich ruimte dwars door't volk.
  7. Soms toeven wij een korte wijl.
  8. De fierheid blikkert op zijn wegen.
356. De lieve zon ging reeds ter rust.
Op hoeveel verschillende wijzen kunt gij 't zelfde zeggen?
357. Welke woorden drukken het tegengestelde uit van: voorjaar, lachen, bloeien, blijven, openen, komen, vergeten, laken, ledigen, verkwisten, mildheid, tegenspoed, stilstand, beweging, vooruit, voorwaarts, vragen, rustig, einde en aankomst?
358. Onder in den zak vindt men de rekening.
Zet dezen volzin zóó om, dat het onderwerp vooraan komt te staan.
Zet daarna het voorwerp, en dan nog het gezegde vooraan.
359. Maak drie volzinnen met tot, — drie met te, — drie met ach en drie met och er in.
360. Vul de volgende volzinnen in:
1. Ik heb zooveel knikkers — mijn neef.
  2. De inkt is zoo zwart — roet.

3. Hij is grooter — ik.
361. Schrijf de volgende volzinnen in de enkelvoudige en daarna in de samengestelde tijden.
1. Ik kom. 2. Het is uit.
362. Welk verschil in beteekenis is er tusschen de volzinnen:
1. Ik heb mijn boek vergeten en: Ik ben mijne les vergeten.
  2. Ik heb geslagen en: Ik ben geslagen.
  3. Hij heeft veel geleerd en: Het is mij geleerd?
363. Ziet eens dat pover schaap daar staan,
 Hoe 't hunkert, snakt en watertandt,
 Hoe 'tgretig rekt de kleine hand . . . .
 Och, kijkt toch die stumpers aan,
 En weest — gij rijken — doof noch blind
 Voort 't stom gebed van 't arme kind.
1. Verklaar de beteekenis van de vreemd gedrukte woorden en uitdrukkingen.
  2. Vertel den inhoud van dit vers.
  3. Welke gelijkvloeiende, — en welke ongelijkvloeiende werkwoorden komen in dit vers voor?
  4. Waarom eindigen de woorden: hunkert, snakt, watertandt en rekt op eene t, en blind en gebed op eene d?
364. Breng de volgende woorden in volzinnen:
 gedurende, omstreeks, rondom, middenin, in-
 middels, ten dage, ten aanhooren, behalve,
 uitgezonderd.
365. Maak door volzinnen het verschil duidelijk tusschen;
 vel en fel, feil en veil, fonkelen en vonkelen,
 veld en velt, wild en wilt, loot en lood, hart en
 hard, groote en grootte, order en orde, have en
 haven.
366. Kunt gij de volgende volzinnen wel verbeteren:
1. De deur geopend hebbende; trad hij binnen.

2. In het volgende oogenblik zullende vertrekken, kwam hij afscheid nemen.
3. Stillende zij hunnen honger met het weinig voedsel, dat zij nog hadden.
367. Breng de volgende woorden in volzinnen:
 ooit, nooit, immer, nimmer, doch, toch, dewijl, terwijl, nijpen, knijpen, ken, kan, gelegd, gelegen, verschil en geschil.
368. Verklaar de volgende uitdrukkingen:
1. Hij leeft van zijnen arbeid.
  2. Hij zal afscheid nemen.
  3. Zijn broeder is op 't slagveld gevallen.
  4. De onschuld wordt door God bewaard.
  5. Neef heeft het zwaard met de pen verwisseld.
369. Als de zon achter de kimmen is weggezonden, kan de badgast zich nauwelijks van het strand losscheuren, ofschoon de avond hem overvalt, de nacht over de uitgestrektheid strijkt. (5, 13.)
1. Schrijf de zinnen van dit stuk zóó op, dat in ieder zin het onderwerp vooraan komt te staan.
  2. Welke woorden beteekenen bijna hetzelfdeals: kimmen, weggezonden, losscheuren, overvalten strijkt?
370. Breng de volgende woorden in volzinnen: verstomd, verstompt, baad, baat, duid, duit, vergoden, schud, schut, schade, schaadde, aard, aardt, boord en boort.
371. Op dit strand is reeds menig schip gestrand: ook hij strandt hier met zijne schuit, als hij niet oppast. (10:16)
- Welke woorden kunt gij hier voor strandt, gestrand, en strand in de plaats zetten?
372. Schrijf de volgende zelfstandige naamwoorden in 't meervoud en gebruik ze daarna in volzinnen: prieël, dili-

gence, 'tralie, melodie, exercitie, horloge, postiljon, paraplu.

373. Welke persoonsnamen kunt gij maken van de werkwoorden: geven, schenken, lezen, waken, teekenen, leeren, roepen, eten en denken?
374. Welke namen van werktuigen kunt gij maken van de werkwoorden: snuiten, stuiten, vegen, kloppen, gieten, ruiken en stijgen?
375. Welke persoonsnamen kunt gij maken van de volgende zelfstandige naamwoorden: tuin, koets, kruid en herberg?
376. Welke vrouwelijke zelfstandige naamwoorden kunt gij maken van: baron, waard, herder, zanger, voogd, zondaar, schuldenaar, vriend, jood en held.
377. Breng de volgende woorden in volzinnen: kudde, troep, stoet, optocht, schaar, menigte en drom.
378. De teergevoelige planten houden hare bladeren gevouwen; de bloemen hebben hare kelken nog gesloten en schijnen wel bezielde wezens, die met de oogen toe in vergetelheid liggen gedompeld. (4: 1.)
1. Waarom staat hier hare en niet hunne?
  2. Welke beteekenis heeft het woord schijnen hier?
  3. Welke beteekenis hebben de woorden: wezen, 'weezen en wezens?
  4. Schrijf het bovenstaande in 'tenkelvoudentevens in den onvolmaakt verleden tijd.
379. Gebruik de volgende zelfstandige naamwoorden in den 2en naamval in volzinnen: vorst, mensch, graaf en hart.
380. Verklaar de volgende uitdrukkingen:
1. Zijn blikken doen den vijand vliën.
  2. De tijd, die staten sloopt, bouwt steden.

Taalkruid.

Een boekje

van.

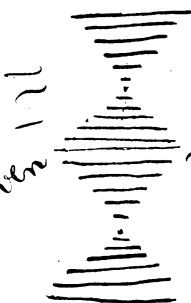
F. J. A. G. Kolen.

den Hoorn den 15 Dec.

1874

W. J. L.

111

S. J. L.

Gescreven 121

door R. W. d. Kolen

(Een ...)

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS TE GRONINGEN:

H. Bouman, de vormleer in de lagere school. 5de druk	f 1.00.
H. Bouman, de vormleer in opgaven en oefeningen. 2 stukjes à	- 0.20.
H. Bouman, Handleiding bij het aanschouwelijk leesonderwijs. 2e druk	- 0.50.
H. Bouman, twaalf platen voor aansch. leesonderwijs. 2e druk	- 2.50.
H. Bouman, leesboekjes met gekleurde plaatjes, 3 stukjes. 5e dr. à	- 0.20.
H. Bouman, de nederl. landhuishouding	- 0.30.
A. Brontsema van Eikema, mijn eerste boekje, met 6 plaatjes. 3e druk	- 0.25.
A. Brontsema van Eikema, mijn tweede boekje, met 8 plaatjes	- 0.25.
B. Brugsma, schetsen uit het natuurleven. door K. Hofkamp. 6e druk	- 0.30.
F. C. Brugsma, school- en huisatlas der Nederlanden. 6e druk	- 1.00.
G. van Duyl, oefeningen in 't zuiver schrijven van 't Nederlandsch	- 0.40.
H. W. Dijken, vlinders voor 't jonge volkje. 2e druk	- 0.20.
Dr. W. Gleuns, leerboek der meetkunde. 3e druk	- 1.25.
Dr. W. Gleuns, rekenkundige opgaven en oefeningen	- 0.50.
Dr. W. Gleuns, wis- of sterrekundige aardrijkskunde	- 0.75.
J. J. A. Goeverneur, mijn laatste St. Nicolaas. 2e druk	- 0.20.
J. J. A. Goeverneur, nieuwe fabelen en versjes. 7e druk met 21 plaatjes	- 0.25.
J. J. A. Goeverneur, prettige deuntjes en liedjes. 2e druk	- 0.20.
J. J. A. Goeverneur, fabel- en versjesboek met plaatjes. 2e dr. 3e deeltje	- 0.25.
K. Hofkamp, vertellingen van een' torenwachter 4e druk	- 0.30.
K. Hofkamp, klokjes. nieuwe vertellingen van den torenwachter. 3e dr.	- 0.25.
W. Kreling, beginselen der meetkunde. 4e vermeerderde druk.	- 1.75.
W. Kreling, meetkundige werkstukken	- 0.90.
L. Leopold, dauwdruppels. 3e druk	- 0.20.
L. Leopold, sneeuwvlokken. 3e druk	- 0.25.
L. Leopold, mosroosjes. 7e druk.	- 0.25.
L. Leopold, stofgoud. 7e druk	- 0.30.
L. Leopold, bonte steenen. 4e druk	- 0.30.
M. Leopold, natuurgenot. 3e druk	- 0.30.
M. Leopold, opvoeding in huis en school. 3e druk	- 0.65.
Nuiver en Reinders, nieuwe geschiedenis. 2e druk	- 0.30.
Nuiver en Reinders, vaderlandsche geschiedenis. 2e druk	- 0.30.
Rekenboek voor de volksschool. 5 stukjes (met antwoorden)	à - 0.20.
W. Reinkingh, in huis en hof. Met 8 plaatjes	- 0.25.
R. R. Rijkens, de reiziger. 3e druk	- 0.30.
R. R. Rijkens, schoolatlas van Nederland	- 2.75.
J. F. Schlez, natuurlijke leestoon door B. Brugsma. 10e druk	- 0.25.
J. Versluys, nieuwere meetkunst. 2e druk	- 0.50.
J. Versluys, leerboek der vlakke meetkunde. 2e druk	- 1.25.
J. Worp, zangboekje voor de lagere scholen. 3 stukjes. 5e druk à	- 0.30.
J. Worp, wenken bij de zangboekjes. 2e druk	- 0.25.
J. Worp, de zingende kinderwereld. 4 twaalfallen. 4e druk	à - 0.65.
J. Worp, de zingende kinderwereld, voor huis en school	- 0.15.
J. Worp, een boekje met liedjes voor 2 stemmen	- 0.30.
J. Worp, twintig driestemmige liedjes. 2e druk	- 0.30.